

Grundboken

Per Nilsson skriver för dig

s. 15

1. Han undrar över hur mycket han är värd.
2. Han råder honom att ta sitt liv i egna händer, bestämma att göra det han vill, så länge det inte skadar någon annan.
3. Han anser att det är i möten något börjar att hända, något man kan lära sig, t.ex. att förstå andra.

Christina Wahldén skriver böcker om angelägna ämnen

s. 21

1. I en roman finns det plats att berätta om människorna bakom det som hänt jämfört med en tidningsartikel som inte ger lika mycket utrymme.
2. Då skulle hon inte ha gjort som då, den fruktansvärda kvällen, som hon aldrig kommer att glömma.
3. Emma är blind förälskad, hon väljer kärleken i stället för allt man borde göra, hon njuter av deras kärlek och blir vegan som Jakob.
4. Hon har rymt hemifrån för att hennes släkt inte förstår att dansen är hennes liv. Dessutom har hon vägrat att gifta sig med sin kusin.
5. Hon har en stark längtan efter vackra saker. Hon vill bli som de skolkompisar som alltid haft mycket pengar. Hon tror att pengar öppnar nya möjligheter och hon får stå i centrum.

Vem gjorde det – och varför?

s. 24

1. Den skarpsinnige Sherlock Holmes är lång och mager, med genomträngande blick. Hans vanor är minst sagt underliga. Han röker pipa och förvarar tobak och cigarrer på de mest olämpliga ställen. Han skjuter med revolver inomhus och använder kniv för att fästa sina brev på väggen.
2. Watson-figuren hjälper författaren att föra handlingen framåt. Watson ställer frågor – sådana som många läsare skulle vilja ställa till detektiven. I samtalet mellan detektiven och Watson får läsaren en mängd upplysningar på ett levande sätt – inte genom en torr beskrivning.

Den mysiga pusseldeckaren

s. 27

1. Hercule Poirot är mycket självmedveten och stolt över sin förmåga. Han studerar sina medmänniskors karaktärer och vanor och drar sedan slutsatser utifrån dessa iakttagelser. Jane Marple är mera ödmjuk, mindre dominerande. Hon hämtar sina erfarenheter från det lugna livet i sin hemby. Men hon är en minst lika skarp iakttagare som Hercule Poirot och drar lika geniala slutsatser.
2. De fungerar som ett komplement till de mer snillrika detektiverna Poirot och Sherlock Holmes. Kapten Hastings hjälper liksom doktor Watson till att med sina frågor föra handlingen framåt.
3. Medan Poirot löser sina fall genom originella metoder lutar miss Marple snarare på sitt sunda förnuft. Hon drar

slutsatser av att hon vet hur människor är och handlar.

4. Den bör ha en knepigt konstruerad gåta.

Den hårdkokta deckaren

s. 29

1. Den hårdkokta deckaren dök upp i USA under förbudstiden på 1920-talet, då spritsmugglare och gangstrar gjorde tillvaron rå och brutal i storstäderna. Poliserna var ofta mutade. Därför måste den ensamme, hårdkokte privatdeckaren gripa in, någonstans mitt emellan gangstrar och poliser.
2. Raymond Chandler
3. Sue Grafton, Sarah Paretsky och Liza Marklund

Polisromanen – gruppen löser fallet

s. 31

1. Polisromanen uppstod på 1940-talet som en variant av den hårdkokta deckaren. Båda kännetecknas av det myckna våldet, av det korthuggna och lite tuffa sättet att tala och av att det hårda livet i storstäderna skildras. Men i polisromanen är det inte en ensam privatdeckare som löser de kriminella gåtorna utan en grupp poliser i samarbete. Polisens vardagsarbete skildras ofta mycket noggrant.
2. Några teman i Henning Mankells romaner: rasism och flyktingpolitik, övergrepp mot barn, brott föder brott, desperata människor som hämnas gamla övergrepp.

Den psykologiska kriminalromanen

s. 33

1. I den psykologiska kriminalromanen får vi ibland tidigt veta vem som är brottslingen. Boken handlar om *varför* brottet utfördes, inte främst om *vem* som gjorde det. I pusseldeckaren gäller det att komma på och bevisa *vem* som utförde brottet, och *hur*. Naturligtvis finns det också kombinationer av dessa båda.
2. Ruth Rendell menar att katastrofen alltid är nära, det är som att gå på en skorpa över en avgrund. Små fel och brister kan göra att den spricker och katastrofen är ett faktum.
3. P.D. James, Patricia Highsmith och Inger Frimansson har alla skrivit psykologiska deckare.

Möte med framtiden – och det okända

s. 39

1. Frankensteins konstgjorda människa ser ut som ett monster. Han är grotesk och knappt människoliknande.
2. När monstret stöts bort av människorna blir han hatisk och våldsam. Därför måste han dödas.
3. Han har märkt att han har både onda och goda drag i sin personlighet. Han vill nu med hjälp av en drog skilja dessa personligheter. Han lyckas visserligen, men till slut hjälper inte motgiftet längre och det onda tar överhanden.
4. Forskare lyckas utvinna DNA ur en mygga inbakad i ett stycke bärnsten. Myggan har en gång sugit blod från en dinosaurie. Med detta DNA återskapas dinosaurier.

Resor i rymden och tiden

s. 43

1. Människans dröm att kunna lämna vår planet och resa ut i rymden är upphovet till intresset för science fiction.
2. Science = vetenskap och fiction = skönlitteratur är ett försök att spekulera och fantisera om den tekniska utvecklingen och se hur samhället kunde utvecklas.
3. Robotar, datorer och den elektroniska utvecklingen har fört utvecklingen ännu längre än t.o.m. Jules Verne hade tänkt sig.
4. Jules Verne var huvudsakligen intresserad av teknikutvecklingen, medan Wells snarare frågade sig om utvecklingen ledde till ett bättre eller sämre samhälle.

Rymdvarelser – vänner eller fiender?

s. 45

1. Oftast som ganska människoliknande varelser men med något skrämmande drag, t.ex. tentakler som en bläckfisk.
2. *Independence Day*, *Världarnas krig* och *E.T.*

Hur blir vår framtid?

s. 47

1. Det kommunistiska förtrycket i Östeuropa inspirerade Orwell att skriva romanen.
2. Invånarna kontrolleras genom tv-övervakning dygnet runt.
3. Hon fick uppslaget efter en vistelse i nazisternas Tyskland och uppgifter om terrorn i Stalins Sovjetunionen.

Iliaden och *Odysseen* – två odödliga verk

s. 55

1. Staden Troja, som också kallades Ilion, besattes av grekerna och föll så småningom.
2. a) Akilles strider på grekernas sida.
b) Hektor är trojanernas store hjälte.
c) De båda är de största kämparna på var sin sida. Akilles anses ju dessutom osårbar, vilket visar sig fel.
3. Skylla och Karybdis är två havsvidunder. De vaktar var sin sida av ett smalt sund som skeppen måste ta sig igenom.
4. Det är Odysseus som med sin list kommer på att bygga den trähäst som gör det möjligt för grekerna att inta Troja. Vidare undkommer Odysseus och hans män den enögde jätten Polyfemos. När Odysseus senare förklädd kommer hem till sin ö vinner han bågskyttetävlingen och tar en hämnd på alla friare som samlats.
5. Eftersom verket anses ha tillkommit ca 700 år f. Kr. är det osäkert om det är en samling berättelser som bearbetats av flera eller om det är sant att det är ett verk av en enda person. Enligt traditionen hette han Homeros, men vi vet inte vem han var, inte ens om han överhuvudtaget levat.
6. Orsaken till kriget är tvisten emellan tre gudinnor om vem som är skönast. Paris, prins av Troja, utses till att avgöra striden.
7. De råkar ut för alla slags faror som fördröjer hemfärden.

Island – "sagornas ö"

s. 59

1. De släktsagor som under generationer berättats muntligt, nedtecknades på 1200-talet.
2. Sagorna handlar som så ofta om släktstrider och blodshämnd.
3. När Gunnar gifter sig med Hallgerd dras han genast in i fejder och får utkämpa många strider. Hallgerd orsakar att Gunnar får många dödsfiender i trakten.
4. a) Njal är en gammal man. Eftersom han anser sig för gammal för att hämnas sina söner och inte vill leva med skammen, väljer han att bli innebränd.
b) Bergtora har lovat sin man att vad som än händer honom ska det också drabba henne.
5. Replikerna är genomgående ordknappa och kärnfulla, beskrivningarna av personerna är också kortfattade.
6. Vi får besked om personernas utseende, deras kläder och hur de uppträder, men sällan något om vad de innerst inne tänker, tycker och känner.

William Shakespeare

s. 69

1. a) Shakespeare föddes i Stratford-upon-Avon 1564 och växte upp där.
b) Shakespeare gifte sig med Anne Hathaway 1582. De fick tre barn tillsammans.
c) Shakespeare var delägare i teatern The Globe. Där spelades hans pjäser.
d) *Hamlet* är det kanske mest kända

av Shakespeares dramer. Dramat skrevs 1600–1601 och utspelar sig på Kronborgs slott i Helsingör.

e) *Romeo och Julia* är ett annat mycket bekant verk av Shakespeare. Det skrevs 1594–1596 och idén fick Shakespeare från en italiensk novell. Pjäsen handlar om två unga älskande i Verona som inte kan få varandra på grund av att deras familjer är bittra fiender.

2. En teaterbyggnad på Shakespeares tid var antagligen en åttakantig, rund eller rektangulär byggnad med en öppen gård i mitten, omgiven av gallerier. Den enklare publiken, "the groundlings", trängdes stående runt en estrad och den finare publiken satt på täckta gallerier eller läktare.
3. Det fanns bara manliga skådespelare. De kvinnliga rollerna spelades av unga pojkar som ännu inte kommit i målbrottet. Skådespelarna hade färggranna dräkter och var tvungna att agera livligt och tydligt för att publiken längst bak också skulle se och höra. Teater var ett populärt nöje bland både män och kvinnor. Publiken tog aktiv del i skådespelet. Högljutt visade den om de gillade eller ogillade vad de såg.
4. *Hamlet* utspelar sig på Kronborgs slott i Helsingör. Kungasonen Hamlet möter sin döde fars vålnad. Hamlet får veta att fadern mördats av sin bror (Hamlets farbror) Claudius som övertagit både tronen och änkan, Hamlets mor. Dramat handlar om Hamlets sökande efter sanningen och hans hämnd för detta fruktansvärda brott samt hans kärlek till Ofelia, dottern till en hovman. Han grubblar allt mer över tillvarons mening och för att stå ut i en värld full av svek, spelar

han galen. För att undersöka Claudius skuld låter Hamlet en kringresande skådespelartrupp framföra en pjäs om ett kungamord och under spelets gång avslöjar sig Claudius som skyldig. Vid dramats slut är alla huvudpersoner – Hamlet, hans mor, Claudius, Ofelia, hennes bror och far – döda.

5. *Romeo och Julia* handlar om två unga älskande i Verona. De kan inte få varandra därför att deras familjer är bittra fiender och planerar andra giftermål för dem. Ungdomarna vigs i hemlighet av en munk. När Julia ska tvingas att gifta sig med en annan man får hon av munken en sömngivande dryck som ger en dödsliknande sömn och hon förs till familjens gravvalv. Planen är att Romeo ska hämta henne där, men när han får se henne tror han att hon verkligen är död och sticker så en kniv i sitt bröst. När Julia vaknar och upptäcker den döde Romeo tar hon också sitt liv. Familjerna inser att de måste bli sams.
6. Shakespeares storhet beror på hans rika språk med trovärdiga dialoger, fyndiga vitsar och ordlekar, hans förmåga att leva sig in i andra människors tankar och handlingar och att han kan se både det tragiska och komiska hos människorna och i livet.
7. *Bevingade ord*: Uttryck som säger mycket om tillvaron och som väcker tankar hos många människor. Därför minns vi dem och sprider dem vidare – som om de fått vingar.

Upp flyga orden ... : Ofta pratar vi strunt – utan vettigt och genomtänkt innehåll.

Att vara eller ... : Vad är meningen med livet? Kring detta grubblar vi ibland.

Ur led är tiden: Kortfattat, slagkraftigt uttryck om krig, kriser och annat elände.

Carl Michael Bellman

s. 77

1. Bellman var både musikaliskt och språkligt mycket begåvad. Han lärde sig spela cittera vid elva års ålder och skrev tidigt små dikter. Han översatte religiösa dikter och skrev hela livet tillfällighetsverser.
2. Tjänsten som sekreterare på Nummerlotteriet var ett slags kungligt stipendium. Han kunde vara hemma på dagarna och skriva sina visor, medan han på kvällarna underhöll kungen och adelsmännen på fina fester.
3. Bellman lånade mycket av musiken från dåtidens opera- och operettmelodier, dansmusik och populära folkvisor och anpassade den så att den passade hans texter. Men han gjorde även en hel del egen musik.
4. Några figurer som förekommer i Bellmans diktning är urmakare Fredman, fader Movitz, korpral Mollberg, och servitrisen Ulla Winblad. Därtill förekommer figurer ur *Bibeln* (gubben Noak) och ur den antika gudavärlden (Bacchus).
5. Bellmans dikter och sånger har nog levt vidare eftersom de både är vackra, roliga och ibland lite vågade. De lyckas också skildra tidens stadsliv, människor och natur på ett intresseväckande sätt. Och musiken är oftast lätt att ta till sig.
10. Exempel ur *Fredmans epistlar*: fader Berg (tapetmålare och duktig musikanter), Christian Wingmark

(Wingmark med stora peruken),
Jergen Puckel (halvkriminell).

Exempel ur *Fredmans sånger*:
Lundholm (brännvinsbrännare),
Apelstubbe (raglar objuden in på alla
tillställningar), Kolmodin (kallad
Källarcreutz).

11. Att dricka liknar Bellman vid att dyrka vinguden Bacchus. Han liknar ofta sina figurer vid antika gudar och halvgudar. Han blandar in dessa och mytiska varelser i sina dikter: Neptunus (havets gud), Hades (dödsrikets gud), Eos (morgonrodnadens gudinna), Amaryllis (vanligt namn i antika herdedikter), Karon (färjkarl över floden Styx i dödsriket), Kerberos (hund med tre huvuden som vaktar ingången till dödsriket), Flora (blomstergudinna) och Fauna (fruktbarhetens gudinna), Zefyr (västanvinden), Eol (vindarnas ledare), cykloper (jättar med ett öga i pannan), fauner, satyrer och många fler.
12. Några kända 1700-talsförfattare: Johan Henrik Kellgren, Olof von Dalin, Anna Maria Lenngren, Hedvig Charlotta Nordenflycht och Carl von Linné.

Svenska visdiktare

Lisa Ekdahl

s. 80

2. T.ex. att man lovat att älska, stötta, trösta och vara trogna mot varandra.
3. För att man inte vill svika eller sära sin partner, inte vill göra honom/henne illa, eller att man kanske är rädd för vad vänner, föräldrar och andra kan tycka om att man gör slut.

Owe Thörnqvist

s. 81

1. En varm-korv-gubbe har en dröm att i stället för att sälja korv vilja börja sjunga rock.
2. Man ska kunna ändra på sitt liv, om man vill göra något annat, man ska ta chansen.

Olle Adolphson/Beppe Wolgers

s. 82

1. Barnen leker olika slags fantasilekar.
2. Att man inte alltid kan gissa sig till vad barnen tänker på i sina lekar.
4. Kanske att de vuxna har glömt bort hur det var att vara barn och hur barnens lekar förbryllar dem.

Cornelis Vreeswijk

s. 85

1. De busar, använder droger, spelar tärning, går på händer, tänder på skogen, släpper in huggormar i matsalen o.s.v.
2. Kanske vill han imponera lite eller fantisera ihop hur intressant och annorlunda kolonivistelsen är.

Eva Dahlgren

s. 86

1. Kanske till ett barn som föräldrarna vill ge mycket trygghet.
2. ”inget får röra dig av världen utanför”
”sov jag väntar i nästa land”
”slut dina ögonlock
och önska vad du vill
allt kan du få
jag ligger här bredvid dig
inget får röra dig
räds ej natten”

4. I drömmen kan man uppleva vad man vill, t.o.m. flyga som en fågel.

Povel Ramel

s. 88

2. Han prövar med yxa, hammare och spik, att krossa den mot en dörr (men han träffade mamma som kom just in!) och avslutar med sprängmedel.
3. Först förstör han ett bord, parkettgolvet, flygeln och väggarna, sedan avslutar han med att spränga huset i luften. (Vi ska inte glömma hans stackars mamma heller!)

Evert Taube

s. 89

2. Aldrig hade havet skimrat så, fält, ängar och träd hade aldrig varit så vackra och blommorna aldrig doftat så ljuvligt den underbara aftonen då de kysstes och alla sorger försvann.

August Strindberg

s. 93

1. Johan blev oskyldigt anklagad av sin far för att ha druckit ur vinbuteljen. I sin rädsla för att bli slagen skriker Johan ”Söta pappa förlåt mig!”, som om han var skyldig. Johan känner sig vanärad och förödmjukad av att bli felaktigt anklagad.
2. Strindberg växte upp i ett välbärgat borgarhem. Pappan var ångbåtskommissionär medan mamman kom från en enklare släkt. Mamman fick tolv barn, varav fem dog tidigt. Hon avled när August var tretton år. Pappan gifte om sig. Pappan var den som stod för bildning och böcker, vilka August tidigt tog del av. August började i folkskola

där disciplinen var hård och där han vantrivdes. Senare gick han över till ett privatläroverk där han trivdes mycket bra. Han var intresserad av språk och naturvetenskap. August var inte bäst i skolan men tog studenten utan problem vid sjutton års ålder.

s. 98

1. I *Giftas I och II*, *Fadren* och *Fröken Julie* visar Strindberg sina åsikter om mannen – kvinnan – kärleken.
2. Jean är den manlige huvudpersonen i *Fröken Julie*. Han är betjänt och tillhör den underklass som är på väg uppåt i samhället. Ryttmästaren är den manlige huvudpersonen i *Fadren*. Han är en man med dåliga nerver som råkar i tvist med sin hustru om hur dottern ska uppfostras. Madam Flod är den kvinnliga huvudpersonen i *Hemsöborna*. Hon äger en gård på Hemsö (i verkligheten Kymmendö) i Stockholms skärgård. Dit kommer drängen Carlsson som ska hjälpa till att få jordbruket på fötter. Han gifter sig senare med änkan Flod.
3. Strindberg beskriver pastor Nordström detaljerat och utan att försköna. Även det äckliga och fula tas med. Det är det man brukar kalla *naturalism*.
5. Strindberg hade kanske förutfattade meningar (åsikter) om hur kvinnor skulle vara och uppträda. När han stötte på starka och självständiga kvinnor klarade han inte att umgås med dem. Hans sinnesoro förstärkte dessa svårigheter och problem.

s. 101

1. Strindberg var större delen av sitt liv bosatt i Stockholm (flyttade ofta

mellan lägenheter), men levde under perioder även i Frankrike, Schweiz, Danmark, Österrike och Tyskland. Ett tag bodde han i Lund. I Paris sommaren 1886 genomgick han en nervkris, han såg syner, trodde sig förföljd och utsatt för mordförsök.

2. Redan som barn var Strindberg intresserad av naturvetenskap. Som vuxen fångades han av alkemin, ett slags vetenskap som gick ut på att förvandla bly, järn eller jod till guld. Han var också en skicklig målare.
3. Det starka motståndet kan ha berott på att han kom med nya, djärva tankar, att han i sina böcker och pjäser våldsamt och hänsynslöst angrep kungamakten, kyrkan och adeln. Ganska självklart ville dessa grupper försvara sig och behålla sitt inflytande i samhället. De kände sig hotade av Strindberg och gav gärna hans böcker och pjäser dåliga recensioner.

Kvinnor skriver

Emily Brontë

s. 105

1. Man ansåg att den var ”pinsamt rå”, ”smaklös” och ”brutal”. Man var på den tiden inte van vid att någon skrev så öppet om kärlek, begär och passion.
2. När mr Earnshaw dör blir Hindley herre på gården. Heathcliff får arbeta som dräng och tyranniseras av Hindley.
3. Det ansågs inte passande, eftersom Heathcliff är ett hittebarn, medan Catherine kommer från en finare familj.
5. Hon anser att man ska vara fri att gå sin egen väg och bestämma över sitt eget liv.

Sigrid Undset

s. 109

1. För att få tillfälle att skriva och slippa slita ut sitt dåliga hjärta med dubbelarbete.
2. Undset fick enligt recensenten sagt vad hon ville trots att hon var kvinna.
3. Kristin möter sin blivande make under dramatiska förhållanden. Hon och en medsyster från klostret, där hon befinner sig för utbildning, har gett sig ut på en utflykt. De blir överfallna av rövare, men riddaren Erlend räddar dem.

Kristin och Erlend blir förälskade och gifter sig. Det blir ett stormigt äktenskap, mycket på grund av Erlends humör, men Kristin stannar kvar hos honom vad som än händer och föder åtta söner. När Erlend dör i en strid sätts Kristin på hårda prov.

Moa Martinson

s. 113

1. Hon ville skriva om arbetet och kärleken, om fattiga kvinnors livsvillkor, om den värld som hon själv kände till.
2. Moa Martinson hette egentligen Helga Maria Swartz men tog 1927 författarnamnet Moa. Moa var en s.k. oäkting. Fadern tillhörde överklassen och betalade en kontantsumma för sitt ”misstag”. Eftersom modern måste ut i arbete för att klara försörjningen fick dottern bo i olika fosterhem under ett par års tid. När modern sedan gifte sig kunde hon ta dottern till sig. Moa Martinson utbildade sig till kallskänka. 20 år gammal gifte hon sig, fick fem barn inom loppet av sex år och levde i fattigdom i Sörmland. De två yngsta drunknade efter att ha

gett sig ut på svag is. Maken tog livet av sig med en sprängladdning. Moa Martinson började skriva i torpet i Ösmo. Sedan gifte hon om sig och levde under nio år med den mycket yngre författaren Harry Martinson. Där träffade hon också många andra författare som blev parets vänner. Hon skrev på nätterna och skötte hem och barn på dagarna.

3. Liksom många kvinnor dubbelarbetade hon. Hon fick både ta hand om barnen och försöka skriva på ledig tid.
4. I *Mor gifter sig* (1936), *Kyrkbröllop* (1938) och *Kungens rosor* (1939) berättar hon om sitt eget liv. De utspelas i och kring Norrköping i början av 1900-talet.
5. De stora tidningarna reagerade mot ämnesvalet i *Kvinnor och äppelträd*. Det var inte vanligt och ansågs olämpligt att en kvinna skrev om sexualitet, barnafödande och åldrade kroppar.

Vibeke Olsson

s. 117

1. Vibeke Olsson slog igenom redan som tonåring men förlorade sin far när hon gick i nian. Det kom att betyda mycket för henne. Senare förlorade hon också sin syster som gick under p.g.a. sin alkoholism.
2. Hon var fanatiskt intresserad av andra världskriget och ville tränga in i vad som hände för att försöka förstå. Hon skriver gärna historiska romaner, t.ex. de sex böcker som utspelas i 200-talets Rom. Serien handlar om den sjuttonåriga slavinnan Callistrate och startar med *Hedningarnas förgård*.

Vibeke Olsson skriver gärna om

historisk tid och lägger ner mycket tid på forskning. Men hennes romaner är inte faktaskildringar utan i första hand handlar de om människor. Hennes bok om nazismen, *Molnfri bombnatt*, tar upp viktiga moraliska frågor som: *Vad gör vi i dag när rasism och nazism återigen växer sig starkare? Hur tar vi vårt ansvar, så att den grymma historiska verkligheten inte uppprepar sig?*

3. Hon började skriva Ulrike-böckerna som fritt valt arbete på högstadiet och redovisade var fjortonde dag för sin svensklärare. Hon lämnade så småningom in manuset till ett förlag. Efter fyra månader fick hon beskedet att förlaget ville ge ut böckerna.
4. Genom att berätta om människor från andra tider kan vi lära oss att se likheter och olikheter, kanske att det finns samband mellan dessa tider och hur vi människor tänker och agerar i olika situationer.

Berättaren

s. 123

1. Ur vems synvinkel historien berättas.
2. Jag-perspektiv och han/hon-perspektiv, dvs. tredje person.
3. I den första texten (jag-perspektivet) skildras i presens vad huvudpersonen tänker om inbjudningen och festen. I den andra berättande texten, som är skriven i förfluten tid (preteritum) får vi veta var och hur Anneli bor, dessutom lite om huvudpersonens reaktioner, hur han blir chockad och stammar, då han blir bjuden.
4. I jag-berättelsen kan läsaren kanske få känslan att han/hon deltar genom att man kryper under skinnet på

personen som berättar. Det kan vara lättare att identifiera sig med honom/henne. I det andra fallet känner man av författarens närvaro, han/hon tycks veta allt om personerna, deras åsikter och deras tankar.

Tiden

s. 126

1. a) Det ger en känsla av att man som läsare är med i nuet när det händer.
b) Att berätta i dåtid ger perspektiv på och avstånd till händelserna.
2. a) När man t.ex. vill skapa en ökad spänning kan det vara lämpligt att byta från dåtid till nutid.
b) historiskt (dramatiskt) presens

Miljön

s. 129

1. Miljöbeskrivningen kan skapa större liv och inlevelse i berättelsen, förmedla en stämning. Därför är sinnena viktiga för att läsaren ska kunna känna igen sig i situationen.
2. I stället för att tala om hur något är eller känns kan man beskriva detaljer, glimtar eller intryck som får läsaren att själv dra slutsatsen hur det ser ut, känns o.s.v.

Variera din berättelse

s. 132

1. Ramberättelsen bildar en ram kring en eller flera berättelser.
2. Att Lena hittar ett gammalt foto ger henne anledning att minnas en särskild händelse. Slutet knyts ihop med starten på berättelsen i och med att Lena stoppar tillbaka fotot i albumet.

Mellan raderna

s. 136

5. Kanske berättar undertexten att Tove skäms. Hon har stulit eller lånat mobiltelefonen utan lov, men kommit på andra tankar, ångrat sig och vill återlämna den.

Bakom diktens ord

s. 136

7. Dikten verkar uppmana oss till att alltid vara beredda att fortsätta vår färd, att bara stanna upp för stunden för att äta eller sova.
8. Men kanske Boye menar att vi bör befinna oss i rörelse, livet blir bäst om man inte slår sig till ro utan bara tillfälligt stannar upp för att sedan dra vidare.

Skriv och klaga

s. 140

1. Hon berättar att hon trivdes mycket bra när hon var prao där förra året. Hon visar också att hon förstår vilka egenskaper som krävs i det här arbetet.
2. Förutom ålder och sådant framhåller hon vad hon är duktig i, både hennes dataerfarenheter och skolämnen omnämns. Hon talar också om att hon är stresstålig och ordningsam. Dessutom berättar hon vad hon sysslar med på fritiden.

s. 141

1. Var, när och hur stölden gick till är viktiga att ta med i anmälan.
2. Märke, tillverkningsnummer, inköpspris och inköpsår bör finnas med.

s. 143

1. De fick vänta i 18 timmar eftersom det inte fanns något reservplan.
2. P.g.a. att de anlände en dag senare fick de ett mycket sämre rum på ett helt annat hotell än de beställt.

s. 145

1. I den första insändaren klagar skribenten över det oljud mopederna förorsakar. I den andra kräver skribenten att Sydlyckeskolan ska rustas upp i stället för ytterligare nerdragningar.
2. De omkringboende kan inte sova på nätterna och risken för olyckor tas upp. I den andra insändaren påpekas nerslitningen av skolan, klotter på väggarna m.m., skolböckerna är slitna, brist på speciallärarresurser, datorerna fungerar inte, de får för lite mat i matsalen o.s.v.
3. a) Föräldrarna måste ta ett ökat ansvar och polisen måste gripa in.
b) Politikerna måste avsätta mer pengar till skolan. Folk uppmanas att ringa och klaga till minst en politiker.

Tala och lyssna**s. 151**

1. Ett argument är ett skäl eller bevis man använder för att visa på att man har rätt. Motargumentet vill visa på att argumentet inte håller.
3. a) Ett argument som vill få oss att tro att det ger oss status.
b) Auktoritetsargument stöder sig på att en känd eller ansedd person anser någonting.

s. 153

1. Att formulera ämnet, att ordna innehållet, att anpassa framförandet till åhörarna, att använda manus t.ex. med stödord, att använda sin röst och andra hjälpmedel.
2. Retorisk fråga är en fråga som man inte förväntar sig något svar på, eftersom svaret ofta är självklart.

I mediernas värld**s. 159**

1. Allt ifrån världsnyheter (Palme-mordet, metod mot lungcancer) blandas med små, ganska lokala Sverigenyheter, som enbart är till för att skapa sensation (berusad dokusåpakändis, om prinsessornas kärleksliv o.s.v.).
2. De vill hjälpa till att sälja tidningen med braskande intresseväckande rubriker, skapa nyfikenhet att läsa mera. De riktar sig ju också till lösnummerköpare.

s. 161

1. De blåste upp nyheten om de först gripna eller häktade personerna, spekulerade och inhämtade personuppgifter om dem och drog alltför snabba slutsatser om dessa "misstänkta mördare".
2. Man skulle ha inväntat polisens officiella information om utredningen och vad de kommit fram till innan man "hängde ut" personer, som på rätt svaga misstankar gripits för förhör.
3. Eftersom de lever på att sälja lösnummer hinner de inte alltid tillräckligt kontrollera sanningshalten i de uppgifter de går ut med.

s. 163

1. En kritisk läsare bör ge akt på avsiktligt osanna uppgifter, ensidigt urval av fakta (bara den ena sidans argument eller uppgifter redovisas), vinkling eller förvrängning av en uppgift, generaliseringar eller alltför allmänt dragna slutsatser.
3. Infotainment är den lättsamma och ytliga blandning av information och underhållning som även vi i Sverige har övertagit. (eng. information + entertainment)

Den kluriga reklamen

s. 169

1. a) reklam = upprepade höga rop
b) marknadsföra = skapa efterfrågan på
c) slogan = slagord
d) produktplacering = återkommande exponering (reklam) för t.ex. ett bilmärke i en film eller tv-serie
3. Vi frestas att köpa produkter som har ett visst anseende, som anses särskilt fina eller attraktiva, s.k. statusprylar. Detta skapar status också hos oss som köper denna produkt, menar man.

Dansk – et dejligt sprog

s. 174

1. Ö-ljudet skrivs på danska med bokstaven ø. Några ord: København, største, strøget, gør, gøglere, mødes, besøg, grønne, skønne.
2. Ä-ljudet kan på danska skrivas med bokstaven æ. Några ord: længste, festfyrværkeri, bænk, atmosfære.

3. Exempel på ord vars stavning skiljer sig från de svenska motsvarigheterna: ikke, verdens, gågade, oplevelser, og, virkelig, her, mange, siden, sejl, nyd, fra.
4. Exempel på ord som böjs annorlunda än i svenskan: masser (massor), sidde (sitta), mennesker (människor), internationale (internationella), modes (möts, mötas), områder (områden).
6. Mycket att se i Köpenhamn

De sevärdheter man absolut bör se i Köpenhamn är så många att det kan vara svårt att få plats för (hinna med) alla vid ett kort besök. Ett sätt att nå alla större sevärdheter är att ta en av de många organiserade turerna genom staden, antingen med buss, båt eller på cykel. Ett strapatsrikt alternativ är att själv köra runt i staden i ditt eget tempo på en gratis stadscykel. Dessa cyklar står till fri användning i cykelställ runt omkring i stadskärnan (stadens centrum). Du ska bara vara uppmärksam på att cyklarna inte får komma utanför vallarna och att de bara är tillgängliga från 1 maj till 15 december. Det kostar 20 danska kronor att låna cykeln, men du får tillbaka pengarna, när du återlämnar den i ett av de uppställda cykelställena.

Populär dam

Den lilla sjöjungfrun vid Langelinie är en av Danmarks största turistattraktioner. Statyn, rest 1913, har blivit en symbol för landet och är lika värdefull som Eiffeltornet är för Paris och Frihetsgudinnan är för New York. Från all världens länder strömmar tusentals turister för att se henne och låta sig fotograferas med den lilla damen. *Vad (Så) liten hon är*, säger de flesta människor

när de ser Den lilla sjöjungfrun för första gången. Historien om *Den lilla sjöjungfrun* såg för första gången dagens ljus 1837, då den danske författaren Hans Christian Andersen skrev sagan. Skulpturen har haft ett hårt liv.

1963 blir hon insmord från topp till stjärt i röd målarfärg.

1964 blir huvudet avhugget.

1984 blir hennes högra arm avhuggen.

1998 blir återigen huvudet avhugget på den försvarslösa damen.

2003 blir hon knuffad i vattnet.

s. 176

1. Christian Olsson och Carolina Klüft.
2. Han gjorde danssteg och hopp på stället, iförd en svensk landslagströja med Holm nummer 1 på ryggen.
3. Hon såg värmen som sin svåraste motståndare.

s. 177

1. *Om du* –
Om du surar tiden bort
gör du livet fattigt och kort.
Om du gläder dig åt mycket
gör du livet långt och rikt.
Sur
Ljuset är grått
och vädret är vått,
och föret är bara för vadare,
och jag är så sur, –
och det gör mig så glad
för nu kan jag bara bli gladare.

s. 178

1. Både Färöarna och Grönland styrs från Danmark.
2. hvile = vila (danskan hv motsvaras av svenskt v, danska verb i infinitiv slutar ofta på – e medan svenskan har – a) , vække = väcka (svenskt ä tecknas æ, och där svenskan har ck har danskan dubbelteckning kk), finde (danskan har ofta nd där svenskan har nn, med d-et uttalas inte), til (svenskan dubbeltecknar ll), rød (dansk ö-ljud tecknas ø)
3. 31 = en og trediv, 42 = to og fyre, 79 = ni og halvfjerds, 85 = fem og firs, 92 = to og halvfems

s. 179

1. ”En rolig morgen”

Jag behöver (vill ha) en lugn stund varje morgon, när jag läser tidningen. Sidorna med politik och vardagliga olyckor lämnar jag snabbt (går jag snabbt förbi), för sådant tycker jag är tråkigt. Sporten, filmerna och tv-programmen tycker jag bättre om. Pappa brukar fråga mig, varför jag bara läser sådan smörja.

Mamma lagar en kopp choklad till mig. Hoppsan, skolan börjar ju om femtio minuter. Jag är rädd för att komma för sent, och får oerhört bråttom. Jag stoppar snabbt ett äpple i fickan, rycker till mig väskan och springer över den mjuka gräsmattan i grannens trädgård. Härligt, jag hinner med bussen in till stan och skolan.

2. t.ex. bedre = bättre, og = och (som ju uttalas k), æble = äpple
3. t.ex. et = ett, at = att , kop = kopp, hop = hopp

4. t.ex. hver = var, hvorfor = varför, hverken = varken
5. t.ex. skolen = skolan, spørge = fråga (spörja), juble = jubla
6. t.ex. ind = in, begynder = börja (beggna), hende = hända, mand = man

s. 181

1. a) Cecil Bødker har skrivit böckerna om Silas.
b) Kim Fupz Aakeson har skrivit *De galna*.

Språkhistoria

s. 183

1. Ett lexikon över den senaste slangen.
2. Orden kommer att leta sig in i vardagssvenskan, anser Kotsinas.
3. Hon menar att något som tillför svenska språket ord och uttryck inte också kan utarma det.

s. 185

1. I och med att många invandrargrupper flyttat ut till storstädernas förorter har detta nya språk som kan kallas andraspråkssvenska växt fram.
2. Både grammatik, ordval och uttal skiljer sig från rikssvenska. Särskilt turkiskan, grekiskan och arabiskan har utövat påverkan på svenskan.

s. 188

1. De använde runskrift som de först ristade i trä och senare i sten som har bevarats in i våra dagar.

2. Med arvord menas ord som funnits i vårt språk sedan urminnes tider. Det finns ingenting som tyder på att de kommit in i svenskan från andra språk.
3. T, f, i, r och b liknar dagens bokstäver men de raka linjerna som är typiska och var lämpliga för att ristats i trä eller sten skiljer sig från dagens bokstäver. K saknar ett ben, l och u tycks uppochnervända och s ligger på rygg. Däremot avviker a, h och n helt från dagens bokstäver. M har formen av en man med uppsträckta armar och det tonlösa läspljudet ser ut som det fortfarande gör i isländskan, nämligen þ. Vidare kan noteras att runsvenskan hade två olika r-ljud.

s. 190

1. De latinska bokstäverna började användas i Sverige under 1100-talet, eftersom kristendomen vid denna tid ersatte tron på fornnordiska gudar. Kristna präster och munkar skrev med latinska bokstäver.
2. Med munkar och präster följde ord som hade att göra med deras verksamheter. Dessa kom från grekiskan och latinet, ofta via tyskan och engelskan.
3. Många tyska köpmän och hantverkare flyttade in till svenska hamnstäder under 1300-talet. De medförde ord och begrepp som lever kvar i vårt språk än i dag.
4. Den är intressant för att det är den äldsta bok vi har på svenska språket.

s. 191

1. Latinet var förebilden, vilket medförde att stilen blev lite ålderdomlig och högtidlig med långa meningar.
2. V-ljudet kunde stavas med *w* t.ex. *vår*, *twätte* eller ännu krångligare med *ffw* t.ex. *haffwe*, *huffwedh*.
3. T.ex. kan nämnas *thw* = du, som inte alls liknar vår nuvarande stavning och kanske *elijest* = eljest, ett ord som ungdomar i dag säkert byter ut mot *annars*.
4. Fri översättning med många varianter:
Käre son, som din far vill jag att du noga sköter om ditt huvud, så att du alltid tvättar och håller det rent etc. och annars på alla sätt aktar dig för alla farligheter, eftersom det är av största betydelse att du inte bryter benen när du far omkring på Öland och andra ställen.
5. Med boktryckarkonsten fick fler människor tillgång till *Bibeln* och *Luthers katekes*. Därigenom fick svenskarna möjlighet att läsa eller åtminstone höra bibeltexter på svenska i kyrkan.
6. a) t.ex. *thitt* = ditt, *twätte* = tvätta, *holle* = hålla, *ligger* = ligger, *alle* = alla,
b) t.ex. *altjid* = alltid, *benenn* = benen, *opå* = oppå, *effter* = efter

s. 193

1. Argus var ju i den grekiska sagan en jätte som såg och hörde allt. Dalin tyckte att det var ett passande namn för en tidning som ville beskriva hur folk uttryckte och betedde sig.
2. Den skulle vara lättläst och t.ex. undvika franska lånord, (som var på modet), ålderdomliga och tunga

svenska ord samt dialektord.

3. t.ex. *snäll* = rask (i dag: lydig, rar),
hurtig = naturlig (käck, livlig)
wanskapar = förstör (missbildar, gör onaturlig), *intet* = inte (ingenting)
4. Jag känner en fru som alldeles förstör sin dotter. (Men min läsare, vi känner väl mer än en.) Stackars flicka, jag tycker synd om henne, för hon är egentligen så fin, så duglig, så naturlig som någon av sina likar. Men på grund av gummans tvång, vårdslöshet och dårskap är hon den stackaren, så obehaglig, så fjollig, så dum och så eländig (...) Men jag tycker synd om henne. Hon är så vacker; Men modern förstår sig inte på naturlig skönhet utan förstör henne med smink och muscher, ja så främmande tillsatser, fläckar och påtvingade inslag har jag sett på den arma flickan att jag inte vet om de är grekiska, romerska eller tyska. Hon vet inte själv hur hon ska vara.
5. a) t.ex. mannekäng, mode, garderob
b) restaurang, kastrull, meny, flambera
c) sekretär, fåtölj, chiffonjé
d) scen, dekor, kuliss, ridå
6. *Franska flugor* kan tolkas syfta på lånord, liksom utdraget om *grekiska*, *romerska* och *tyska*, som kan syfta på olika språkliga influenser.

s. 195

1. a) Man förenklade stavningen, man delade upp långa invecklade meningar och antalet böjningsformer minskade. Ordförrådet började alltmer fyllas på med lånord från den engelskspråkiga världen. På 1800-talet mestadels från Storbritannien, särskilt inom sport, politik och teknik.

- b) Pluralformer av verb försvinner under 1940-talet, vi får alltför långa ord från USA, t.ex. från film, musik och vetenskap.
- t.ex. lif, öfverallt, hvilken, allvar (som i dag!)
  - rundt, illuminerad, anordnad, (*dt* i stället för *t*)
  - vestliga = västliga, helsas = hälsas, hvarjemte = varjämte, jetteorm = jätteorm
  - I början på ord stavades v-ljudet hv-, i slutet av ord stavades det med -f och mellan vokaler som -fv-
  - t.ex. brunno (brann), hvarjemte (varmed)
  - v-ljudet fick en mer enhetlig stavning, liksom t-ljudet
  - Inflytande från andra språk, t.ex. via tv, filmer, internet m.m., förbättrade kommunikationer och ökad turism bidrar till att språket utsätts för påverkan. Talspråket, t.ex. slang och andra gruppspråk, sätter också avtryck i språket.
  - a) t.ex. offside, tie-break, time out
b) t.ex. jingle, roadie, såpa (egentligen soap opera)
c) router, chat, web, delete

Uppslaget Öva

Ordklasser

Substantiv

s. 210

- a) brev, påse, frukt, fot, vänner, tidningar
b) veckor, sjukhusvistelse, dagars, operationen
c) Karin
d) brev, sjukhusvistelse, fot, påse, frukt
e) operationen
f) veckor, tidningar, vänner
g) finns inget!
h) fot – fötter

i) operationen, fot, påse, frukt, vecka, vänner, tidningar
j) brev
k) påse, brev, frukt, fot
l) dagars

- brev, veckor, dagars, sjukhusvistelse, operationen, fot, vänner, tidningar, påse, frukt
- a) en borrh – ett borrh
b) en finger – ett finger
c) en paraply – ett paraply
d) en ritual – ett ritual
e) en näbb – ett näbb
- museet, jubileet, akvarier, studier, gymnasiet

s. 211

- a) n-ord: svarande, resande, sökande, nödlidande, ordförande, studerande, troende

t-ord: påpekande, meddelande, uttalande, ärende, yttrande

b) De nödlidande fick hjälp av många organisationer. Det stod en grupp studerande utanför stationen. Trots flera påpekanden gjordes inget åt gångtunneln. Vi satte upp olika meddelanden på anslagstavlan. Vissa uttalanden ansågs olämpliga. Nämnden hanterar många svåra ärenden.

- a) morgonen, telefonen, stationen
b) eftermiddagen
c) läkaren, sotaren, målaren, bibliotekarien
d) blinkern, reparationen
e) barnen, benen, ögonen
f) avocador, sambor

Adjektiv

s. 211

- a) lilla, rädd, stor, intresserad, gammal, höga, mjuka

- b) rädd, räddare, räddast
mjuk(a), mjukare, mjukast
  - c) hög(a), högre, högst
  - d) stor, större, störst
  - e) intresserad, mer intresserad, mest intresserad
  - f) lilla (av liten), mindre, minst
gammal, äldre, äldst
2. lilla, rädd, stor, intresserad, gammal, höga, mjuka
  3. positiv, komparativ, superlativ

s. 212

5. a) Det roligaste var ... b) Tre av böckerna var sönderlästa ... c) Han är mer energisk ... d) Ett av husen är nyrenoverat ... e) Granen och tallen var nedsågade ... f) Resultaten var sämre ... g) Mannen hade grövre armar ...

Verb

s. 212

1. a) vara, se, träffas
b) sökt, läst, kommit
c) vänta
d) bjuden
e) döende
f) ska vara, har sökt, har läst, skulle bli bjuden, ska se, måste plugga, hade kommit
g) hinner, stängs, insåg
h) hinner, stängs
i) insåg, var
j) har sökt, har läst
k) hade kommit

- l) ska vara, ska se
- m) träffas
- n) t.ex. vänta, väntade, väntat
hinna, hann, hunnit
vara, var, varit
söka, sökte, sökt
bjuda, bjöd, bjudit
se, såg, sett
dö, dog, dött
stänga, stängde, stängt
komma, kom, kommit
läsa, läste, läst
plugga, pluggade, pluggat
inse, insåg, insett
kunna, kunde, kunnat
träffas, träffades, träffats

o) t.ex. Dörrarna stängs av Edvin.

p) Edvin stänger dörrarna.

2. infinitiv, preteritum (imperfekt), supinum
3. Per åker femmilen i dag. (presens)
Per åkte femmilen i går. (preteritum)
Per har åkt femmilen många gånger. (perfekt)
Per hade åkt femmilen förut. (pluskvamperfekt)
Per ska åka femmilen på söndag. (futurum)
4. a) Ingen hade kunnat ana ... (dubbel supinum) b) Ludvig bestämde sig för att komma ... c) Postlådorna töms strax innan det skymmer/Postlådorna tömdes strax innan det skymde. d) Katterna hade smugit ... e) Morfar har skrivit ... f) Har Delil krupit ... g) Alla har fått köpa ... (dubbel supinum) h) Det syns att paketet är uppbrutet. i) Han sa att han inte skulle resa/Han säger att han inte ska resa. j) Att jag måste gå hem .../Att vara tvungen (behöva) gå hem ... k) Han

vande sig aldrig ... l) Fatima hoppade rakt ...

Pronomen

s. 213

1. a) jag, det, du, vi, de
b) mig, dig, oss, dem, det
c) sig
d) mina, dina, våra, hans, hennes, deras
e) vilket, som
f) det här, det, det där
g) vem, vad
h) någon, ingen, många, alla
2. vårt, vårt, er, sig, mig, dig, ert, de, något, sig, några
3. Matti tog först på sig en annans (mans) jacka. Sedan tog han på sig sin egen jacka. Hanna träffade en annans (flickas) kompisar. Sedan träffade hon sina egna kompisar.

s. 214

4. a) deras i stället för dess b) honom i stället för han c) vilket i stället för som d) själva i stället för själv e) de i stället för man och vi i stället för man

Räkneord

s. 214

1. ett, två, tre, första, fyra, fjärde, tre, åttonde, tio
2. grundtal och ordningstal
3. a) V b) X c) L d) C e) D f) M g) IX h) XXVI i) LXXIV j) CXVIII k) DLV l) MDCLXXXIX
4. $17 + 24 + 9 = 50$ dvs. L

Adverb

s. 214

1. a) ikväll, snart (tidsadverb)
b) norrifrån (rumsadverb) c) ut (rumsadverb) d) där (rumsadverb) e) dåligt (sättsadverb) eller Han kör inte (satsadverb) bil numera. (tidsadverb)
2. a) adverb b) adjektiv c) adjektiv d) adverb e) adverb f) adjektiv g) adjektiv h) adverb
3. a) Vart b) Var c) vart d) var e) var f) Var g) vart h) var i) vart j) var

Prepositioner

s. 215

1. i, under, på, av, utanför, hos, med, till, från
2. a) av b) om c) i d) Med, av e) av f) i g) För ... sedan h) till
3. på grund av b) tack vare c) tack vare d) På grund av
Positiva händelser sker tack vare, medan mer neutrala eller negativa saker inträffar på grund av.
4. a) på posten, på banken b) i kyrkan, på försäkringskassan, på stationen, i en affär, på dagis

Konjunktioner och subjunktioner

1. a) ty, och, eller, men, utan, för
b) när, så att, då, eftersom, om, innan
2. a) Telefonen ringde, men Olof brydde sig inte om att svara. b) Ingen åkte skridskor, för att (eftersom) planen var för dåligt spolad. c) Han väntade på sin fru, och han tittade på tv under tiden. d) Ska vi åka till Paris eller ska vi åka till Barcelona? e) Harald hade

aldrig tyckt om fisk, men han älskade kött. f) Vi gick inte på bio utan vi gick på teater. g) Dennis kan inte gå, fast(än)/trots att han är två år. h) Källvattnet var kallt, så det kändes som om man fick is i munnen. i) Jag hade slutat vänta, när (då) taxin kom. j) Per har ritat och (medan) Anna har skrivit.

s. 216

- a) till b) tills c) tills d) till e) tills
- a) före b) Innan c) innan d) före e) Innan f) före

Interjektioner

s. 216

- hej, hallå, jo, jasanya, pang, fy sjutton, ja, usch, nej, tusan, hej då

Satsdelar

s. 216

- a) Fatima startar datorn.
s p dir.o.
Programmet heter Word XP.
s p pf
Hon öppnar dokumentet.
s p dir.o.
Texten är ofullständig.
s p pf
Det ger henne problem. Fatima saknar
s p ind.o. dir.o. s p
inspiration och tappar arbetslusten.
dir.o. p dir.o.
Hon sparar filen och avslutar
s p dir.o. p
programmet.
dir.o.

b) Äntligen släpper vintern taget
t.advl. p s dir.o.

i Mellansverige.

r.advl.

attr.

Från de långa istapparna rinner

r.advl. p

attr.

ideligen stora droppar.

t.advl. s

attr.

Smutsiga snöhögar försvinner snabbt.

s p s.advl.

attr.

I mitten av april blir vädret

t.advl. p s

soligare och varmare.

pf

attr.

De ljusa vårkvällarna är plötsligt

s p t.advl.

här.

r.advl.

Ljuset och värmen ger alla

s p ind.o.

attr.

ökad livsglädje.

dir.o.

attr.

Människorna vänder sina ansikten

s p dir.o.

mot solen.

r.advl.

s. 217

c) I Lillköping hotas musiklivet
r.advl. p s
attr. attr.
av kommunens usla ekonomi.
ag
Sjukvården och åldrvården kräver
s p
attr.
mera pengar.
dir.o.
Kommunen kan inte ge
s p satsadvl. p
attr.
musikskolans orkestrar
ind.o.
attr.
de vanliga bidragen.
dir.o.
attr. attr.
Men några privata företag sponsrar
s p
dem frikostigt.
dir.o. s.advl.
I grundskolan och gymnasieskolan
r.advl.
attr.
minskar den frivilliga musikunder-
p s
visningen år efter år.
t.advl.
Kanske måste kommunen höja
satsadvl. p s p
kommunalskatten.
dir.o.
attr.
Annars måste ökade bidrag ges
satsadvl. p s p
av staten.
ag

2. Exempel:

- a) Tjejen heter Mia.
s p pf
- b) Åke visade mig fotona.
s p ind.o. dir.o.
- c) I morgon spelar vi match
t.advl. p s dir.o.
i idrottshallen.
r.advl.
attr.
d) Den skäggige mannen påträffades
s p
attr.
på den tomma parkeringsplatsen.
r.advl.
attr.
e) Den trevliga kvinnan hette Sirkka
s p pf
attr.
och talade finska med lätt brytning.
p dir.o. s.advl.
attr.
3. a) I sommar ska min granne segla
t.advl. p s p
i Grekland.
r.advl.
attr.
b) Gamla damer rånas ofta
s p t.advl.
attr. attr.
av berusade ynglingar i vår stad.
ag r.advl.
5. t.ex. Ingen åkte skridskor (H),
eftersom planen var dåligt spolad (B).
/ Eftersom planen var dåligt spolad
(B), åkte ingen skridskor (H).
6. Många har läst Iskällaren, ty det är
en mycket spännande och originell
kriminalroman. (två huvudsatser) När

boken kom ut (B), blev författaren Minette Walters snabbt berömd (H). Otäcka händelser utspelas på godset Streech Grange (H), så att de tre kvinnorna där hamnar i centrum (B). De är illa omtyckta eller till och med föraktade av befolkningen i trakten (H).

Då ett lik påträffas i den gamla iskällaren (B), bekräftas det man hela tiden trott (H), men man kan inte identifiera liket (H).

Eftersom man inte lyckas med det (B), ställer man sig frågan (H) Vem är den döde (H)? Ingen vet, utan beskyllningar och skvaller surrar. (två huvudsatser) Om du vill ha några trevliga lässtunder (B), läs då *Iskällaren* (H), men du bör göra det (H), innan det har blivit mörkt (B), för den är ganska otäck (H).

Var det inte i dag han lovat att tvätta mammas Toyota Corolla? Näja, dagen är lång. Undrar om Jompa har vaknat ännu? Om man skulle ta och ringa honom? Nej, upp och hoppa nu, Henrik! Solen står högt. Hur mycket är klockan? Ojdå, nästan elva! Inte ska man sova bort sommardagarna.

Skrivregler

s. 217

1. Peter Ryssland Bernadotte
Karlsson Portugal Arvikabo
Växjö Nordbanken Volvo
Mercedes östra Götaland Svarta havet
Telia Nilen Sydamerika
Östergötland Astra Suezkanalen
Engelska kanalen Saab/SAAB Bibeln
kossan Majros Ericson
tidningen Barometern
drottning Silvia
SKF
2. Anna-Karin Björk, Hagaparken,
Det, Bland, Krokusarna, En, Snart,
Stockholm, Då, Mälarens, Möja,
Sandhamn, Roslagen.
3. Härligt! Henrik sträcker behagligt ut
sig i sängen. Äntligen sommarlov!
Visserligen ska han sommarjobba,
men arbetet på Bonnierförlagen börjar
inte förrän i mitten av juli. Hoppsan!

Studieboken

De skriver för unga vuxna

s. 5

1. a) *Cell grön* Christina Wahldén
b) *Hjärtans fröjd* Per Nilsson
c) *Solprinsen* Per Nilsson
d) *Eskort* Christina Wahldén
e) *Anarkai* Per Nilsson
f) *Till salu* Christina Wahldén
g) *Ja må han le ... Va?* Per Nilsson
h) *Eskort* Christina Wahldén

Vem gjorde det – och varför?

s. 8

1. Förslag:

Det har fastnat lite rödaktig jord under hålfoten på din känga (1) utanför postkontoret vid Wigmore Street ... grävt upp en jordhög ... svårt att inte trampa i den ... egendomlig rödaktig nyans ... inte förekommer någon annanstans i trakten (2) inte skrivit något brev (3)

2. Förslag:

Watson kunde ha fått jorden under kängan på någon annan gata där man också grävt eller i någon trädgård i trakten. Watson kunde ha trampat i jordhögen när han gått på Wigmore Street i ett helt annat ärende än att besöka postkontoret. Watson kunde ha besökt en helt annan trakt av London där det också fanns rödaktig jord. Den rödaktiga jorden kunde ha funnits kvar under Watsons känga flera dagar. Han hade kanske varit på postkontoret en eller två dagar tidigare.

Deckargåta 1

s. 9

1. De båda *grunda* avtrycken av stegen. Om en fullvuxen man hade klättrat ned för den, som barnsköterskan sa, så skulle avtrycken i den mjuka jorden inte ha varit *grunda* utan *djupa*. Professorn leddes också på rätt spår av att barnets kläder och käraste leksak tagits med av kidnapparna.

Deckargåta 2

s. 10

2. Om flickan varit blind sedan födseln borde hon rimligtvis inte ha kunnat säga att kortet var rött.

Kalevala

s. 15

1. a) Lemminkäinenens moder
b) Väinämöinen
c) Marjattas son
d) Väinämöinen
e) Marjatta
f) Lemminkäinen

s. 16

4. a) Elias Lönnrot vandrade under en stor del av sitt långa liv runt och nertecknade finska folkdikter som sångare (s.k. runosångare) fortfarande sjöng hemma i torpen och vid fester i byarna. Denna samling av sånger kallade Lönnrot för *Kalevala*.
b) Främst i Karelen i östra Finland.
5. Från mitten av 1800-talet.
6. Mer än 22 000 versrader och 50 långa sånger.
7. Lönnrot ansåg att dessa sånger en gång hade bildat en lång och sammanhängande berättelse (ett epos)

som rentav gick tillbaka till tiden före Kristi födelse, äldre än de isländska sagorna, kanske lika gamla som greken Homeros stora epos *Iliaden*.

8. Finlands folk blev medvetet om att det ägde en omfattande poesi av stor skönhet. Denna poesi kunde mäta sig med och till och med överträffa andra länders äldre dikter. *Kalevala* kom att betyda mycket för den finländska nationalkänslan.

s. 17

9. a) Jungfru Marjatta och Bibelns jungfru Maria
b) Lemminkäinen och hans moder kan jämföras med Osiris och hans mor i den egyptiska myten.

Längtan efter rikedom och makt

s. 18

1. Han önskade sig att allt han rörde vid skulle bli till guld.
2. Även maten och drycken blir till guld, vilket han inte hade räknat med.
3. Guldtörsten kan inte mätta en hungrande mage. Man ska akta sig för att bli alltför penninghungrig.

Krösus – rik och lycklig

s. 20

5. a) Oraklet sa att ett stort rike skulle falla om Krösus gick över gränsfloden.
b) Antingen att Krösus skulle segra och perserriket falla eller tvärtom!
6. a) ”Ingen kan prisas lycklig så länge han är i livet.”
7. Rika på guld tvingas de båda giriga kungarna be om nåd – de lär sig av sina erfarenheter och tvingas ändra på

sin girighet och sitt högmod.

s. 21

8. Han måste döda jätten Fafne som förvandlat sig till en ringlande drake.
9. Det kommer att gå illa för den som har den.
10. a) Sigurd förälskar sig i sköldmön Brynhild.
b) Brynhild hämnas det brutna kärlekslöftet genom att låta en släkting sticka ett svärd genom Sigurd.
11. Guldets fördärva människan och även den renaste av hjältar blir en brottsling för dess skull.
13. Allt är inte *guld som glimmar* = Man ska inte alltid tro att det som ser värdefullt ut är något att ha. Man kan lura sig.

Morgonstund har *guld i mun(d)* = Det är nyttigt att stiga upp tidigt. Man får mycket gjort.

Lova någon *guld och gröna* skogar = Lova för mycket, mer än man kan hålla.

Väga sina ord på *guldvåg* = Att vara försiktig med vad man säger, vara noga med att varken säga för mycket eller för litet.

William Shakespeare – en man för alla tider

s. 23

1. a) 1564 föddes Shakespeare.
b) Anne Hathaway var S:s hustru.
c) Hamlet är dansk prins i pjäsen med samma namn.
d) Ofelia var Hamlets älskade.

- e) Kronborgs slott är slottet i Helsingör, där Hamlet utspelar sig.
- f) Montague och Capulet är namnen på de två släkter, som ligger i fejd med varandra i *Romeo och Julia*.
- g) Verona är staden där *Romeo och Julia* utspelar sig.
- h) *Köpmannen i Venedig* är ett drama av Shakespeare om juden Shylock.
- i) 1616 dog Shakespeare.
2. a) Monolog är när endast en talar på scenen.
- b) Tragedi kallas ett drama med sorgligt slut.
- c) Dialog är ett samtal mellan två eller flera på scenen.
- d) Komedi kallas ett drama med lyckligt slut.
- e) Rekvisita är den utrustning eller det materiel som används i en teater/filmscen.
- f) Galleri är sittplatser i översta raden på teatern.
- g) Dramatik kallas teaterkonst, där handlingen förs fram genom repliker.
- h) Versmått är den regelbundna rytmen som förekommer i en versrad.
- i) Replik är ett inpass som en rollfigur/person säger i en pjäs.
- j) Blankvers är det versmått som Shakespeare använder i sina pjäser.
- k) Bevingade ord kallas talesätt eller tänkvärda ord som levt kvar och fortfarande används.
- l) Sonett är ett versmått, som Shakespeare gärna använder i sina dikter.
3. a) *Hamlet*

- b) sonetter
- c) *Romeo och Julia*
- d) Globe Theatre/Globeteatern
- e) Stratford-upon-Avon

Bellman – lysande 1700-talsartist

s. 26

1. 1. *Bibeln* 2. Uppsala 3. cittra
4. pastoral 5. antiken 6. Stockholm
7. Noak 8. informator

Det lodräta ordet blir epistlar som betyder brev och förekommer i *Fredmans epistlar*.

2. a) 1777 b) 1790 c) 1791 d) 1763
e) 1740 f) 1795 g) 1792
3. e 1, g 2, b 3, h 4, f 5, d 6, a 7, c 8

“Min eld är den största i Sverige” – om August Strindberg

s. 28

1. a) *Gustaf Vasa* b) Kungliga Dramatiska Teatern c) *Mäster Olof*
d) *Röda Rummet* e) *Giftas* f) *Fadren*
g) *Fröken Julie* h) *Ett drömspel*
i) *Tjänstekvinnans son* j) *Hemsöborna*
2. a) 80-talist b) Paris c) 1912

Kvinnor skriver

s. 31

1. 1. Erlend 2. Charlotte 3. *Kyrkbröllop*
4. Ulrike 5. slavinna 6. Norrköping
7. Yorkshire 8. trilogi 9. Ösmo 10. sex
11. oäkting
2. Ordet som bildas är Nobelpriset.
3. A *Mor gifter sig* av Moa Martinson. Hennes mor skulle gifta sig, hennes riktige far var för fin för att gifta sig med hennes mor.
- B *Svindlande höjder* av Emily Brontë. *Wuthering Heights* hette gården.

C *Ulrike och kriget* av Vibeke Olsson.
bombanfallen år 1940.

D *Kristin Lavransdotter* av Sigrid
Undset.
Erlend hette Kristins älskade.

4. a) F Det var Emily Brontë.
b) R
c) F Den hette *Kvinnor och äppelträd*.
d) F Hon var 15 år vid debuten.
e) F De använde pseudonymer.
f) F De förbjöds en tid i Tyskland.
g) F Det var hennes syster Emily som
endast skrev en bok.
h) F Handlingen var förlagd till
200-talets Rom.
i) R
j) F Den handlar om alkoholism.

Berättaren, tiden, miljön

s. 37

1. Berättelsen är skriven ur jag-perspektiv.
2. rad 2. Jag nickar ...
3. presens
4. Beskrivningen av grottgången: Snart måste vi ... Det är rött och fuktigt.

Beskrivningen av grottans tak: (s. 39)
I taket ... som om de springer över taket.

Variera din berättelse

s. 38

1. ramberättelse
2. del 1: Albin ... samtal. del 2: – Ska du ... Det förstår du väl. del 3: Och visst förstod ... Och läsa om Alex.
3. Del 1 sker i nutid och berättas i presens. Del 2 återger ett minne och är dialog och i del 3 är Albin tillbaka i nuet.

Cirkelkomposition

s. 39

4. Den börjar och slutar på samma sätt:
Om du ser åt mig

Skriv repliker

s. 40

1. Personen låter grinig och allmänt ovillig.
3. Det framgår att de ska till en stuga, att Seth har ordnat mat och att de ska hämta upp Miranda och Mustafa vid busshållplatsen.
5. Vi får reda på att några personer står vid ett hus och bestämmer sig för att gå in. De upptäcker att trappan är murken och dörren är stängd. Men de ser att ett fönster står öppet. En av dem ställer sig på den andres axlar för att kunna klättra in och öppna åt den andre. Personen når upp och ser att det ligger en människa på golvet därinne.

s. 42

7. t.ex.
  - Varför får jag inte lägga nycklarna på bordet? frågade Ella.
  - Det betyder otur, svarade morfar.
  - Äh, det är bara skrock, sa Ella och fnyste.
  - Det är det inte alls, invände morfar.
  - Men hur kan du tro på sånt? undrade Ella.
  - Därför att det alltid händer en olycka när man lägger nycklarna på bordet, konstaterade morfar och rörde om i brasan.
  - Som vad då? envisades hon.

– Äh ... Hm ..., stammade han fram.

– Där ser du. Inte ett enda exempel kan du komma på, avslutade Ella och gick belåtet ut ur rummet.

8. Det kan skapa variation och man kan ange personernas rösläge, sinnestillstånd och vad de gör under tiden.

Att skriva reportage

s. 45

1. Filmens handling återberättas kortfattat i ingressen och i första stycket av reportaget.
2. Det påpekas vad Victoria Esbjers säger genom direkta citat men också vad hon berättar om filmen och inspelningen.
3. I den vänstra spalten på s. 44 kommenterar exempelvis författaren Victorias kloka, blå ögon, hennes skratt och ser Victoria som en symbol för ungdomen och de nya filmskaparna. I den högra spalten på s. 44 kommenterar förf. hur kunnig och rutinerad Victoria verkar vara t.ex. vad beträffar tekniken.
4. Efter att ha beskrivit studiolokalerna och påpekat hur säker Victoria är i miljön, ger reportern en förklaring genom att berätta om Victorias familj och uppväxt – bakgrundsfakta.
5. För att skapa verklighetskänsla och för att läsaren ska få läsa hennes egna ord och komma nära henne.
6. Reporterns egna iakttagelser märks i beskrivningen av Victorias utseende och kläder och i skildringen av studion. Förutom synintrycken skriver han/hon hur det luktar och känns. Hörseln finns naturligtvis också med genom att han/hon noterar vad Victoria har att säga.

7. Victoria beskrivs ha långt, blondt hår, vara blåögd, hon har kloka ögon och lätt till skratt. Trots sin ungdom ger hon ett rutinerat och kunnigt intryck, särskilt i tekniska frågor. Det beror på att hon vuxit upp i en filmmiljö. Både hennes pappa och mamma är i branschen och hon fick tidigt pröva på att jobba med film och teve.

8. Förslag på punktlista:

- Kontrollera att du har nödvändiga kunskaper i ämnet, samla bakgrundsfakta.
- Gör anteckningar om miljön, om arbetsförhållanden eller dylikt.
- Förbered intervjuer med lämpliga personer.
- Tänk igenom intervjufrågor och tänkbara följdfrågor, undvik frågor som ger ja/nej-svar.

Mellan raderna

s. 47

1. Hon vill egentligen inte gå ut med Petra. Festen i Utberga verkar vara roligare. (Om det nu verkligen finns en konkurrerande fest, det vet vi inte!) Dessutom vill hon själv ta kontakt för att eventuellt träffas senare.
2. Det tycks som om Tyra har problem i familjen, vilket är orsaken till hennes sena ankomster.
3. Klasskompisarna vet om att Simon haft ett bra förhållande till Lotta. Kanske de är avundsjuka och därför framhåller att Lotta numera föredrar den äldre och dessutom förmögne pojkvännen från Thorvaldsgymnasiet. Simon känner sig först sviken och tom, när han minns de fina stunderna, men inser att han inte ska gräva ner

sig utan se fram emot att det kommer flera möjligheter.

4. Han blir besviken när han förstår att han inte längre platsar utan får nöja sig med att spela i det andra pojklaget i den lägre serien.

Leta mellan raderna i dikten

s. 49

6. Dikten handlar om hur han som liten lärde sig gå på händer och hade en egen cirkus. De vuxna var glada och stolta över hans framgångar och han kunde t.o.m. ta inträde.
7. Efter ordet *förnöjd* i strof 3.
8. I fjärde strofen antyds hans svårigheter: "Rätt illa for han i världen och mager blev han och skral."
9. Orden är pris och medalj i strof 5.
10. Hans mamma dog.

Ett halvt ark papper

s. 51

11. Två minuter tar det att läsa det som utgjorde två år av hans liv.
12. Kvinnan är gravid och får besök av barnmorskan, läkaren och svärmodern.
13. Vännen tycks ha gjort något som han skämdes för och tvingades lämna staden.
14. Kvinnan drabbades av tuberkulos.
15. Både modern och barnet dog och två kistor behövdes.
16. Han fick tårar i ögonen och svårt att läsa.
17. Han minns de underbara stunderna innan katastrofen inträffade, då döden tog ifrån honom både maka och barn.

Kritisk läsning – kan vi lita på det som står i tidningen?

s. 53

1. a) bil = personvagn
sparsam = ekonomisk
b) rishög, bilskrälle
snål, knusslig, girig, gnidig, ogenerös, njugg
c) kärra, (vrål)åk
förständig/försiktig/ klok (med pengar)
2. Förslag:
a) arbeta syssla med knega gno slita träla slava
b) villa hus bostad stuga kåk ruckel
c) spatsera promenera flanera ströva vandra gå vanka linka klampa lufsa stappla
d) upprörd arg vred ilsken förbannad
e) expert kännare fackman specialist förståsigpåare besserwisser nörd
3. *positiva ord:*
kraftig, välbyggd, välvårdat, känsliga, glad, högljudda (här tolkat positivt av kontrollanten!), sjöng, trevligt
negativa ord:
stöddig, satt, långt (så att man knappt ser ögonen), den värsta tonårsåldern, höll till, haft med honom att göra, högljudda killar (tolkat negativt här!), hängde, brukade skråla sina sånger, kaxiga, gapiga, allt annat än njutbart
4. kraftig – stöddig, välbyggd – satt, välvårdat – långt, högljudda – gapiga, sjöng – brukade skråla ..., trevligt – allt annat än njutbart, höll till – hängde
7. t.ex. a) A-texten skildrar upproret som att regeringsstyrkorna framgångsrikt lyckats slå ner rebellerna,

som använder terrormetoder, inte bara mot regeringstrupperna utan också mot sitt eget folk. Det kommer inte att lyckas. Oljefyndigheterna ska höja välståndet inte bara för provinsen utan för hela landet. B-texten beskriver däremot frihetsrörelsens framgång. Deras kamp för självständighet har folkets odelade stöd mot regeringstrupperna. Regeringen, som bombar och beskjuter civilbefolkningen, är i full färd med att suga ur provinsen Umutu, som är rik på oljefyndigheter.

b) Den katariska regeringen ligger bakom A-texten, medan B-texten kommer från ledarna för frihetsrörelsen.

c) De två sidorna har naturligtvis olika skäl till att framställa händelseutvecklingen på ett sätt, som är positivt för dem själva.

s. 58

8. Alla kan skriva artiklar på internet, från myndigheter till företag och privatpersoner, och därför varierar kvaliteten så mycket.
9. Eftersom ingen myndighet är ansvarig för att granska innehållet på internet, måste varje användare förhålla sig kritisk till det som skrivs.
10. Man bör fråga sig vem som skrivit artikeln och valt bilderna. Vilken källa/Vilka källor stöder sig artikeln på? Man bör också fundera över vilket syfte den som står bakom materialet har haft. Och slutligen bör man jämföra innehållet, t.ex. genom att slå upp information i ett uppslagsverk.

Dansk – et dejligt sprog

s. 60

1. När en gäst ringde på dörrklockan avlossade fadern ett skott med sin tvåpipiga revolver. Alla skulle då komma springande ut i hallen och hurra fyra gånger för gästen, vem det än var.
2. Han avlossade sin tvåpipiga revolver.
3. a) fra hver især b) syntes vi c) vi var ved at
4. a) hvori, hver b) skingrande, skydningen
5. sygevojn, dog, ud, brag, rog, skrig, begivenhed, skydningen
6. a) Revet – rivit: Dessa verb böjs på olika sätt. Danskan har e där svenskan har i. Dessutom i konstruktionen revet op – uppsliten/uppriven så använder danskan preteritum + op, medan svenskan har ett verb sammansatt av upp + perfekt particip av verbet, sliten/riven.
b) Fandt – fann: Dansk -ndt motsvaras av svenskt -nn. Olika verbböjning och stavning.
c) Vænne – vänja: Dansk -nne motsvaras av svenskt -nja. Dansk infinitiv har -e där svenska har -a på slutet.
d) Indtraf – inträffade: Danskan har stumt d och stark verbböjning (med vokalväxling). Svenskan har svag verbböjning – med ändelsen -de.

s. 61

7. Pastorsänkan blev rädd och sprang när hon såg mannen med pistolen i handen.
8. a) hylede af grin b) ned ad trappen

- c) ved synet af d) alt hvad remmer og tøj kunne holde
9. et, op, at, nik, os, til, fik, trop
10. åbnede, hurraråb, råbte, lob
11. a) Fløj op – flög upp. Danskan har j där svenskan har g (vilket också påverkar uttalet!) Danskan har ett p (efter kort vokal) där svenskan har två.
b) Var gået hen til døren – hade gått bort (fram) till dörren:
olika hjälpverb (var – hade), olika höjning (gået – gått), danska hen behövs här egentligen inte på svenska, i danskan enkeltecknas konsonanten ofta efter kort vokal där svenskan har dubbel konsonant (til døren – till dörren).
12. Åskådarna och polisen tror att fadern har skjutit ihjäl änkepastorinnan.
13. Fadern blir irriterad när Benjamin säger att han är mördarens barn.
14. a) der lod til at komme bevægelse.
b) satte i løb
c) er besvimet
d) gav et sæt
15. Förslag på ord att ringa in:
a) fire (fyra), lob (loppet, pipan på pistolen), hurraråb (hurrarop), hvorfor (varför)
b) kvinden (kvinnan), besvimet (avsvimmad), sendte (sände), det andet lob (det andra loppet = den andra pistolpipan), for anden gang (för andra gången), kam (honom), er besvimet (är avsvimmad, har svimmat), blevet båret (blivit buren)
16. Fadern tänker fortsätta att samla familjen när det ringer på dörren. Men nu ska han blåsa i ett valthorn (blåsinstrument) i stället för att skjuta med pistol.
17. Fadern verkar ovanlig och färgstark, envis och övertygad om att han gör det rätta. Han tycks vara van att bestämma. Han uppfostrar sina barn genom att visa dem gott föredöme t.ex. ifråga om artighet. När han senare ”gjorde upp med” Benjamin skedde det under ett lugnt samtal.
18. a) var straks taget hen
b) brevet bange for at skyde
c) på en anden måde
d) hen for sig
e) hævdede stemmen
19. Följande ord kan vara svåra på grund av stavning och/eller böjning:
alligevel (lika väl), taget hen (jfr ”tagit hän”, tagit vägen), genså (såg igen), tavsheden (jfr ”tysthet”), moden overvejelse (moget övervägande), lyden (ljudet)

Fem minoritetsspråk i Sverige

s. 67

- Finskan tillhör den finsk-ugriska språkgruppen, medan svenska, norska och danska tillhör de indoeuropeiska språken.
- En finsk medborgare kallas finländare. Om han talar finska kallas han finne, men talar han svenska kallas han finlandssvensk.
- hantuuki = handduk, kaffeli etc. = gaffel, biili = bil och släppi = släpvagn visar på påverkan från svenskan.

Språkhistoria – från runslingan till dagens svenska

s. 71

- a) altare, apostel, biskop, kantor, kloster, konfirmation, kristen, kors, kyrka, munk, profet, präst, påsk, påve, ängel

- b) bibliotek, fysik, geografi, geometri, grammatik, historia, lektion, lektor, mikroskop, rektor, student, tema
- c) diarré, epidemi, reumatism

Känner du till den grekisk-latinska ordsnoken?

s. 72

1. album 2. munk 3. kredit 4. tegel
5. lektion 6. natur 7. ränta 8. altare
9. epok 10. kloster 11. rektor
12. reumatism 13. mynt 14. tema

s. 73

4. *Ord ur dagliga livet:*
arbeta, begära, bekväm, berätta, bli, byta, fru, fråga, försvara, försöka, gå, herre, koka, lära, måste, skicka, språk, stad, straff, stå, stövel, vandra

Yrken och hantverk:
plåtslagare, skomakare, skräddare, slaktare, snickare, verktyg

Ekonomi och handel:
betala, dussin, kosta, köpman, mynt, räkna, ränta, tull

Hals- und Beinbruch! (= Lycka till!)

s. 74

Lodrätt

S	P	I	O	N		
K	Ö	P	M	A	N	
R	Ä	K	N	A		
Ä	R	L	I	G		
D	U	N	K	E	L	
D	U	S	S	I	N	
A	R	B	E	T	A	
R	A	B	A	T	T	
E	R	K	Ä	N	N	A

Det låter franskt, monsieur!

s. 76

Lodrätt

C	I	G	A	R	R		
H	O	T	E	L	L		
A	K	T	R	I	S		
M	A	R	Ä	N	G		
P	E	R	R	O	N	G	
A	D	J	Ö				
G	A	R	D	E	R	O	B
N	O	V	E	L	L		
E	T	A	P	P			
B	U	L	J	O	N	G	
U	N	I	F	O	R	M	
T	O	A	L	E	T	T	
E	N	T	R	E			
L	I	N	J	E			
J	O	U	R	N	A	L	

s. 78

14. *Tennis:*
backhand, racket, seedad, serve, volley

Boxning:
knockout

Allmänna sportord:
comeback, cup, doping, fair play, fighter, finish, jogga, manager, team, träna

Ishockey:
offside, tripping

Motorsport:
race, rally

Do you speak Swenglish?

Lodrätt

S	H	O	R	T	S		
T	A	J	T				
R	E	P	O	R	T	E	R
E	Y	E	L	I	N	E	R
E	P	O	S	T			
T	A	P	E				
R	E	G	G	A	E		
A	I	R	B	A	G		
C	O	O	L				
E	A	G	L	E			

Ordklasser

Substantiv

s. 79

- 1 a) flickan, inledning, berättelsen, ord, stämningen, känsla, spänning, läsarna, kompisarna, thriller, kvarnen, vingarna, fönstren, ögon, skenet, kvällssolen
- b) sing. obest. form: inledning, känsla, spänning, thriller
sing. best. form: flickan, berättelsen, stämningen, kvarnen, skenet, kvällssolen
plur. obest. form: ord, ögon
plur. best. form: läsarna, kompisarna, vingarna, fönstren
- c) ord, läsare, fönster, sken
- d) inledning, berättelsen, ord, stämningen, känsla, spänning, thriller

3. n-ord t-ord

gryta	bröd
näbb	näbb
finger	finger
plan	plan = flygplan!
grund	staket
procent	

4. a) träden i skogen
skogsträden
- b) mannens oro
oron hos mannen
- c) arbetet inom polisen
polisarbetet
- d) vantrivseln hos personalen
personalens vantrivsel
- e) solens värme
värmén från solen
- f) tjejernas frisyrer
frisyrerna på tjejerna
- g) bilens framsäte
framsätet i bilen
5. bok, böcker bok, bokar
(= bokträd)
form, former form, formar
gång, gånger gång, gångar
mask, masker mask, maskar
bank, banker bank, bankar

Exempelmeningar:

I parken slingrade sig gångar med väldigt olika former. Flera gånger har jag suttit under bokarna. Vi tittade i många olika böcker för att hitta masker vi kunde tillverka till maskeraden. Man håller tenn i gjutformar när man gör tennsoldater. Bankerna i stan gör reklam för ökat sparande. Maskarna hittade vi på flodbankarna.

s. 83 Adjektiv

1. lysande, begåvad, lättretad, stort, senaste, suverän, snälla, roligt, intresserad, goda
2. Formerna kallas *positiv*, *komparativ* och *superlativ*.
lysande, mer ____, mest ____
begåvad, mer ____, mest ____
lättretad, mer ____, mest ____
stor(t), större, störst
sen, senare, senast
suverän, mer ____, mest ____
även suveränare, suveränast
snäll(a), snällare, snällast
rolig(t), roligare, roligast
intresserad, mer ____, mest ____
god(a), bättre, bäst

Verb

s. 84

1. var, packat, stod, är, frågade, hade satt, tillhör, har gått, köpa, ska sitta, rullade, hade dykt, stående, grep, hade kastat, gör, skrek, har blivit, kastar, ska ha, tror, kommer bli
2. a) presens: är, tillhör, gör, kastar, tror
b) preteritum (imperfekt): stod, frågade, rullade, grep, skrek
c) perfekt: har gått, har sett
d) pluskvamperfekt: hade satt, hade dykt upp, hade kastat
e) futurum: ska sitta, ska ha, kommer bli
3. infinitiv, preteritum, supinum
Förslag:
stå, stod, stått
sitta, satt, suttit

gripa, grep, gripit
göra, gjorde, gjort
komma, kom, kommit
dyka, dök, dykt
bli, blev, blivit
tro, trodde, trott

4. plocka: infinitiv
plockat: supinum
stucken: perfekt particip
Hjälp: imperativ
gråtande: presens particip
5. a) – Ska du se filmen i kväll? futurum
b) – Jag har redan sett den. perfekt
c) – Det hade du inte gjort i förrgår.
pluskvamperfekt
d) – Nej, men jag såg den i går.
preteritum
Den är jättespännande. presens

Pronomen

s. 86

1. a) den där, som, oss
b) vem, er, någon, sådan
c) du, den, vars, sig
d) mig, våra, hans
e) vilket, han, den
2. a) personliga: oss, er, du, mig, han, den
b) possessiva: våra, hans
c) reflexiva: sig
d) relativa: som, vars
e) frågande: Vem, Vilket
f) obestämda: någon
g) demonstrativa: sådan, den där
3. Ex. a) Vem är hon?
fråg. pers.
b) Det där är killen som hjälpte pappa.
dem. rel.
c) Har någon sett min blus?
obest. poss.

Adverb

s. 88

1. R: österut, västerut, norrut, Överallt, Där
T: Sällan, 2004, Snart
S: snabbt, kraftfullt, grymt, dödligt, överraskande, hejdlöst
2. Exempel på lösning:
  - a) Kalle läser dåligt innantill. Oftast går det långsamt för honom särskilt vid högläsning. Han stavar sig osäkert fram och lägger sedan ihop ljuden.
    - Go-e-the var en känd po-et.
    - Nej, nu läser du fel. Här ska ”oe” uttalas som ”ö”. Hur blir det då? säger läraren lugnt.
    - Göthe var en känd pöt, läser Kalle glatt.
  - b) S: dåligt, långsamt, osäkert, lugnt, glatt
T: Oftast, sedan, nu
3.
  - a) Dagen började *lugnt* på firman.
adverb
  - b) Då ringde en *stressad* kund.
adjektiv
  - c) Det var *bråttom*, sa han.
adverb
  - d) Vi inspekterade huset *noggrant*.
adverb
  - e) Det var i *uselt* skick.
adjektiv
  - f) Vi jobbade *lugnt* och *metodiskt*.
adverb
  - g) Resultatet blev *utmärkt*, ansåg vi.
adjektiv
  - h) Men två fönster satt *snett*.
adverb
  - i) Kunden klagade *ilsket*.
adverb
  - j) Jobbet var inte *avslutat*, tyckte han.
adjektiv

- k) Fönstren justerade vi *snabbt*.
adverb

Prepositioner

s. 89

1. efter, av, hos, på, vid/innanför, till, på, med, mot/vid, inifrån/från, med, på, genom/mot, framför, till, för, inifrån/från

Konjunktioner

s. 90

1. Askungen blev inte kvar vid spisen utan hon flyttade in på slottet hos prinsen.
Snövit vaknade upp, för prinsen fick bort äppelbiten ur hennes hals. Hans och Greta klarade sig, men/för häxan kunde överlistas. Rödluvan och mormor blev uppättna, men jägaren räddade dem. Vargen fick inte smälta maten i fred, utan hans mage fylldes i stället med stora stenar.

Subjunktioner

s. 91

1. Förslag:
  - 2) Hon hjälpte William *när* hon såg att han satt fast.
  - 4) Hon hjälpte William *för att* han skulle klara matteprovet.
  - 6) Hon hjälpte William *så att* han kunde ta sig upp själv.
  - 1) Hon hjälpte William *eftersom* han hade hjälpt henne förra helgen.
  - 3) Hon hjälpte William *ifall* han slutade mobba henne.
  - 5) Hon hjälpte William *fastän* hon egentligen hatade honom.

Grammatisk termflora

s. 92

		K		K																							
		O		O		P									G	R	U	N	D	T	A	L					
		N		M		R		A						E													
		J		P		E		D					O	R	D	N	I	N	G	S	T	A	L				
P	L	U	R	A	L	S		V						I							E						
R		N		R		E		E						T	E	M	A			M							
O		K		A		N		R						I					D	P							
N		T		T		S	U	B	S	T	A	N	T	I	V					J	U						
O		I		I				U												E	S						
M		O		V				P												K							
E		N					V	E												T		F	P				
N				R	Ä	K	N	E	O	R	D									S	I	N	G	U	L	A	R
							R		L											V			T	S			
							B		A	B	S	T	R	A	K	T								U	S		
									T															R	I		
									I	M	P	E	R	A	T	I	V							U	V		
									V															M			

Satsdelar och sats
Predikat och subjekt

s. 93

1. a) öppnar
b) Börjar
c) strömmar
d) trängs
e) slår
2. a) diskuterar ... planerar
b) vill avbilda
c) ska teckna ... fantisera
d) sitter ... skissar
e) gäller ... ha
f) kommer ... börja måla
3. a) Sjöfåglarna samlas vid iskanten.
s p
b) Många personer utfordrar dem
s p
med brödkanter.
c) Är änderna snabbare än kanadagäss
p s
och svanar?
d) Ja, det verkar så.
s p
e) I alla fall kacklar de ivrigast.
p s
4. a) Jerome Walters har den ena
s
huvudrollen.
b) Har inte den nya danska
filmstjärnan en huvudroll?
s
c) Den här påkostade storfilmen
s
innehåller fyra huvudroller.
d) Vad tyckte du och dina kamrater
s
om filmen?

- e) Handlingen, fotot och special-
s
effekterna var suveränt bra.

Objekt

s. 94

1. a) Stormen drev båten mot klipporna.
s p dir.o.
b) Kan ni reparera den?
p s p dir.o.
c) Först måste vi undersöka skrovet
p s p dir.o.
undertill.
d) Hur tänker ni transportera båten till
p s p dir.o.
marinan?
e) Vi lånar några flytponton.
s p dir.o.
2. a) Gustav skaffade oss en dator.
s p ind.o. dir.o.
b) Vi betalade honom
s p ind.o.
fyra tusen kronor.
dir.o.
c) Gav han er någon hjälp?
p s ind.o. dir.o.
d) Han skickade oss
s p ind.o.
en bra handledning.
dir.o.
e) Kan en handledning lära
p s p
en nybörjare alla finesser?
ind.o. dir.o.

3. a) Det ihärdiga regnet gav
s p
 syditalienarna
ind.o.
en våldsamt översvämning.
dir.o.
- b) Katastrofen kostade
s p
27 människor deras liv.
ind.o. dir.o.
- c) Har myndigheterna erbjudit
p s p
de drabbade byborna någon hjälp
ind.o. dir.o.
 ännu?
- d) Ja, de har lovat
s p
alla drabbade husägare
ind.o.
ekonomisk hjälp med
dir.o.
reparationerna.
- e) Då kan man bara önska
p s p
de här människorna
ind.o.
mera normala regn i framtiden.
dir.o.

Predikatsfyllnad

s. 95

1. a) Som små kallades bröderna
p s
Sotlugg och Linlugg.
pf

- b) Nu är de mycket äldre.
p s pf
- c) Smeknamnen har blivit bortglömda.
s p pf
- d) Därför heter de rätt och slätt
p s
Albin och Leonard.
pf

Adverbial

s. 95

1. a) Mitt i vintern härjade orkanen
t.advl. p s
i Sydsverige.
r.advl.
- b) Över stora områden knäcktes
r.advl. p
 träden totalt.
s s.advl.
- c) Tiotusentals hushåll i glesbygden
s
 blev snabbt strömlösa.
p s.advl. pf
- d) Telefonerna fungerade dåligt
s p s.advl.
under flera veckor.
t.advl.
- e) Människor ringde oavbrutet
s p s.advl./t.advl.
till elbolagen.
ind.o.
- f) Irritationen växte lavinartat och
s p s.advl.
snart krävdes stora skadestånd.
t.advl. p dir.o.

Agent

s. 96

1. a) Brottsplatsen undersöktes noggrant av teknikerna.

ag

- b) Den mördades grannar intervjuades av polisens utredare.

ag

- c) Den misstänkte upptäcktes i en knarkarkvart av två kvinnliga kriminalare.

ag

Attribut

s. 96

1. Säsongens avslutande match spelades

g-attr. a-attr.

i går.

Det var den spännande finalen mellan

a-attr.

Sveriges bästa damlag i innebandy.

g-attr. a-attr.

Två snärtiga skott i matchens

a-attr. a-attr. g-attr.

inledning gav Södertälje

en säker ledning, men snabba

a-attr. a-attr.

Umeå säkrade en rättvis seger

a-attr.

genom sin starka forcering i den sista

a-attr. a-attr.

perioden.

s. 97 Olika satsdelar

1. Vågorna välte båten.

s p dir.o.

Situationen var förtvivad.

s p pf

Hamnade ungdomarna i vattnet?

p s r.advl.

De simmade uthålligt.

s p s.advl.

Båda räddades av sjöpolisen.

s p ag

2. Jag såg honom senare.

s p dir.o. t.advl.

Lånar du mig tio kronor?

p s ind.o. dir.o.

Vill du ge honom boken på bordet?

p s p ind.o. dir.o. attr.

Den läste jag förra året

dir.o. p s t.advl.

Pappas nya bil reparerades

s p

av montören i verkstaden.

ag r.advl.

g-attr.

3. t.ex. Grannen Reza kastade boll

s p dir.o.

utanför garaget.

r.advl.

Victoria lämnade CD-skivan till Linus

s p dir.o. ind.o.

dagen efter.

t.advl.

Sats och mening

s. 98

1. I december 2004 inträffade ett jordskalv på Indiska oceanens botten. I en lång skarv mellan två jordplattor gled den ena neråt och åt sidan. Oerhörda krafter verkade först uppåt mot ytan. Där skapades hundratals kilometer långa vågor åt olika håll. Enorma mängder vatten drevs framåt. Hastigheten var mer än 800 km/h. På djupt vatten är våghöjden

någon eller några meter. På grundare vatten kan den öka till trettio meter. Vågen brukar kallas tsunami. Lågt liggande kustområden drabbas av total förstörelse.

2. a) Eftersom knogen hade svullnat,
B

måste ringen klippas bort. Ringen
H

måste klippas bort, eftersom knogen hade svullnat.

- b) Hela handen var insvept i bandage,
H

när hon vaknade ur narkosen. När
B

hon vaknade ur narkosen, var hela handen insvept i bandage.

- c) För att hon skulle slippa smärtor,
B

delade sköterskan ut några värktabletter. Sköterskan delade ut några värktabletter, för att hon skulle slippa smärtor.

- d) Dessutom fick hon tydliga
H

instruktioner,

ifall en inflammation skulle inträffa.
B

Ifall en inflammation skulle inträffa, fick hon dessutom tydliga instruktioner.

Satsdelskryss

s. 99

P														
R	U	M	S	A	D	V	E	R	B	I	A	L		
E														
D	A	T	I	V	O	B	J	E	K	T				
I														
K							P	S						
A							R	U						
T	I	D	S	A	D	V	E	R	B	I	A	L		
S				T			D	J	C					
F				T			I	E	K					
Y				R			K	K	U					
L				I			A	T	S					
L				B			T				A			
N				U								T		
A	G	E	N	T								I		
D													V	

Skrivregler

s. 100

1. a) – Jag tycker det är så vackert när hägg och syren blommar.
- b) – Ja, vilken underbar vår! Är den alltid så tidig här i Sydsverige?
- c) – Ja, mellan Kristi himmelfärdsdag och pingst är det vår hos oss.
- d) – Då har vi i Norrbotten och Lappland fortfarande snösmältning.
- e) – Tror du att det blir översvämning i Torne älv och Kalix älv i år också?
- f) – Nej, gud bevara oss för det!

Förresten, har ni bestämt var ni ska fira midsommar i år?

g) – Vi brukar åka till Dalarna varenda midsommarafton.

h) – Till Leksand eller Rättvik?

i) – För oss är Torsång ett bättre och lugnare alternativ.

j) – Men skrev inte Expressen och Aftonbladet om bråk där förra sommaren?

k) – Aldrig! Där var hur lugnt som helst och vi hade picknick bland humleblomster och förgätmigej.

l) – Kommer det norrmän och danskar dit också?

m) – Det händer och även en del från Tyskland och Holland.

n) – Det låter roligt. Nej, nu måste jag skynda mig hem. Ska inte du se på Sportnytt i kväll?

o) – Oj! Det hade jag glömt! Tur att du påminde mig. Hej då!

2. Härligt! Mamma och pappa ska resa på semester till Spanien. Jag får bo ensam och sköta lägenheten. Toppen! Ingen som säger till en att komma hem en viss tid. Jag har redan glömt vart de skulle åka. Var det Barcelona eller Madrid? Jag ska fråga Martin om han vill bo hos mig. Han och hans mamma brukar ju vara i stan hela juni. Vi kan sticka ut till Malevik och bada på dagarna. På kvällarna finns det ju massor att göra. Kommer Malin och Åsa att vara i stan den veckan? Hoppas det!

3. – Filmen om den stora jordbävningen, som går på biograferna nu, har blivit en världssuccé.

– Ja, filmer om katastrofer, lidande och

död tycks alltid locka människor.

– Har ni sett den, Pernilla och Jovan?

– Nej fy, jag tål inte sådant!

– Du engagerar dig alldeles för mycket i filmerna, Jovan. Det är ju bara påhittat.

– Nej, i den här filmen finns faktiskt en tragisk, skakande historia som hänt i verkligheten.

– Jovisst, fast händelsen, som filmen bygger på, ligger långt tillbaka i tiden, tror jag.

– Jo, det stämmer. Och en film om något rykande aktuellt, som fortfarande gör ont, skulle nog inte gå att göra.

4. – Jag träffade Eliane och Axel utanför travbanan.

– Tjänare! ropade Axel.

– Hur står det till? frågade Eliane och tog mig i hand.

– Bra.

– Hur gick det? frågade jag.

– Fint! Faktiskt jättebra. Jag höll på tre vinnare, sa Eliane och log brett.

Jag vände mig till Axel:

– Och hur lyckades du?

– Sådär. Jag hade en vinnare. Ska du in och pröva lyckan?

– Kanske. Men först måste jag ner till stallen en sväng.

– Håhå. Ska du skaffa säkra stalltips? flinade Axel.

– Jag vet inte det. Men jag känner ett par av kuskarna. Vi ses!

– Hej då! sa Eliane.

– Lycka till! ropade Axel efter mig.

7. Förslag:

Vi (Henry och Catherine) hade lyckats fly och ro över sjön från Italien, som var i krig, till det fredliga Schweiz. Nu stod en soldat och vaktade vår roddbåt:

- Är det er båt?
- Ja! svarade vi.
- Varifrån kommer ni?
- Catherine pekade tvärs över sjön.
- Vi har rott därifrån.
- Följ med mig till tullhuset!
- Ja, får/kan vi ta med väskorna?
- Javisst.

8. Där inne (i tullhuset) blev vi utfrågade av en löjtnant, mycket mager och militärisk, vilken nationalitet vi hade. Vi svarade att en av oss var amerikan och den andre britt. Han bad att få se våra pass. Han undersökte dem mycket noga och länge och frågade sedan varför vi kommit till Schweiz på detta sätt – i roddbåt. Jag förklarade att jag var sportsman och att rodd var den sport jag tyckte mest om. Han undrade varför vi kommit dit. Vi svarade för vintersportens skull, men han sade att det här inte var någon plats för vintersport. Vi svarade att vi visste det, men att vi ville komma någonstans där det fanns tillfälle till vintersport.

Sammanfattning

s. 103

9. Förslag:

- a) Han sitter vid datorn. Sitter han vid datorn? Vid datorn sitter han. Datorn sitter han vid.
- b) Systemen Veronica har samma intresse. Veronica, systemen, har samma

intresse. Har systemen Veronica samma intresse?

c) Har du hunnit laga middag? Du har hunnit laga middag. Laga middag har du hunnit. Middag har du hunnit laga.

d) Fint, vi är hur hungriga som helst!

e) Det blir spagetti och köttfärssås, Anna. Anna, blir det spagetti och köttfärssås? Spagetti och köttfärssås blir det, Anna.

f) Hela familjen satt på färjan och väntade. Satt hela familjen på färjan och väntade? På färjan satt hela familjen och väntade.

g) Usch, det kan vara tröttsamt under semestern! Usch, kan det vara tröttsamt under semestern? Usch, under semestern kan det vara tröttsamt!

h) Fy, värmen och promenaderna kan göra att man blir alldeles utmattad. Fy, kan värmen och promenaderna göra att man blir alldeles utmattad? Fy, alldeles utmattad kan värmen och promenaderna göra att man blir.

Förkortningar

s. 105

- 10. a) sammandragning b) avbrytning
- 11. efter Kristus, före detta, förmiddagen, för övrigt, i synnerhet(= särskilt), nedre botten, och dyligt, på grund av, så kallad(e), till höger, tills vidare, var god vänd

Avstavning

s. 105

- 12. pen-nor-na/penn-or-na, kol-la, sjut-tio, ving-en, moped-hjälm, topp-placering, fix-er-ing, ex-plo-sion, fa-sci-ne-ra, läck-er/läc-ker

Styckeindelning

s. 106

1. Förslag där också andra lösningar kan tänkas:

De har nyss ätit och ändå är Daniel hungrig igen. Det är som om det inte hjälper att äta. Nästan tvärtom. Han blir ännu hungrigare så fort han svält den sista tuggan. Och vid deras senaste vila sa Trud att de måste spara på det som är kvar av matsäcken./Hur ska de kunna spara när det skriker i magen? Det suger och värker. Lite kött är det enda som återstår. Hans tankar rör sig bara kring den där köttbiten. Han ser sin hand försvinna ner i säcken och sluta sig om den. När han i tankarna sätter tänderna i köttet rinner saliven efter hakan på honom. /Han blir arg på sig själv. Varför måste han tänka på mat och plåga sig? Det finns så mycket annat han har att fundera på. Men det är omöjligt. Som om någon annan styr över honom är han där igen. Rågbröd. Kött. Saftiga äpplen. Till och med en morot skulle han gladeligen knapra i sig. Ja, kanske rentav två. /Han sväljer gång på gång. Det är som en tvångstanke att han måste svälja annars förgås han. Men halsen är så torr att det gör ont. /Vatten rinner efter klipporna som kantar stigen, men aldrig att han skulle våga dricka av det, fast det ser friskt och klart ut. Inte efter vad som hände med hans finger i dvärgskogen./ Det finns en fördel med hungern och törsten. Och det är att han inte märker hur han hela tiden slår i de vassa stenarna som stigen är full av. Men tårna måste vara skinnfladda vid det här laget så ömma som de är./För varje steg han tar rinner krafterna ur honom alltmer. Benen är tunga som ekstockar. Det börjar snurra i huvudet och magen krampar. Han måste ha

mat. Genast.

/ – Trud, säger han ynkligt. /Hon är långt bakom honom upptäcker han och hon går med hängande trötta axlar. Han väntar in henne, orkar inte gå emot henne. /– Jag är så hungrig, Daniel. Så hungrig som jag aldrig varit förut. /Skönt att hon säger det först. Då behöver hon inte tycka att han inte har annat än mat i huvudet. Utan ett ord knyter han upp sin säck och tar upp köttet. Trud skriker till. /Ett tjockt lager av grönludet mögel täcker köttbiten. Daniel slänger köttet på marken och en sky av mögeldamm far upp. / – Det måste vara fukten här, säger han.

s. 107

1. a) svensklärare, engelskbok, tysktimme, fransklektion
2. a) viltstängsel b) sjukgymnast c) barpersonal d) skurkliknande e) giftmördare, rättgift f) kassaapparater g) kulspruta h) framfötterna
3. a) museer b) mausoleer c) massmedier/massmedia d) entréer e) filéer f) idéer g) ordförande h) meddelanden i) studerande j) centrum/centra k) containrar l) supportrar m) sambor n) studior
4. a) skadat b) äldre c) kalla d) tvättade e) glada f) fantastiska g) besviket
5. a) köpa, ha, titta på b) göra c) hyra, låna d) hämtat
6. a) dugt b) tämjt c) dykt d) svalt e) skrivet f) brutet
7. a) tills b) till c) till d) tills e) tills f) till g) till h) tills

Vad betyder släktorden?

s. 111

1. konsumera förbruka
konsument person som förbrukar något
konsumtion förbrukning
spekulant en som är intresserad av att köpa något
spekulera fundera djupt; planera affärer
spekulation fundering, intresse att köpa något
spekulativ med beräkning
producera tillverka, framställa
producent tillverkare
produktion tillverkning
produktiv skapande, framställer mycket
revidera granska, kontrollera; förbättra
revision granskning
revisor en som granskar
kreera skapa, gestalta
kreativ skapande
kreatör skapare
kreation skapelse

Synonymer och motsatsord

s. 112

1. a) atleter b) professionell
c) realistiska d) satsar e) intensiva
f) stressar g) ojusta h) attacker
i) etablerade j) aggressivt
2. a) atleter – idrottsmän
b) professionella – yrkesmässig
c) realistiska – verklighetsinriktade
d) satsar – investerare
e) intensiva – svaga och lugna
f) stressar – hetsar
g) ojusta – ärliga
h) attacker – anfall
i) etablerade – oerfarna
j) aggressivt – fredligt

3. a) m (seger – förlust)

- b) s
- c) s
- d) s
- e) m
- f) m
- g) m
- h) s
- i) s
- j) m
- k) s
- l) m
- m) s
- n) s
- o) m
- p) m

5. a) rolig – tråkig, orolig – lugn , aktuell
– inaktuell/omodern, givmild – snål,
kompetent – inkompetent, enformig
– omväxlande, flitig – lat

- b) värme – kyla, krig – fred, beröm
– klander/kritik, mörker – ljus, anfall
– försvar, sanning – osanning/lögn,
kärlek – hat, förtroende – misstro,
optimism – pessimism

Liknelser och metaforer

s. 115

1. a) darra som ett asplöv
b) fara fram som en oljad blix
c) sitta som på nålar
d) vara som uppslukad av jorden
e) som att slå vatten på en gås
f) låta som en saga
g) smyga som en tjuv om natten
h) det går som smort
i) vara som en åsna mellan två
hötappar
j) som att tala till en vägg
k) försvinna som genom ett trollslag

s. 116

2. a) köl b) nöt c) roten d) tand
e) gnistan f) hals g) smilbanden
h) medicin i) viskning

3. a) I gruppen var vi alldeles för heta på gröten.
 b) Vi jobbade först på lösa boliner.
 c) Det dåliga samarbetet blev ett streck i räkningen.
 d) Allting misslyckades och resultatet blev pannkaka.
 e) Vi kände oss tvingade att ha kniven på strupen.
 f) Efterhand fick vi kläm på ett bättre arbetssätt.
 g) Vi började på ny kula.
 h) Och den planeringen följde vi till punkt och pricka.
 i) Det var ingen dans på rosor.
 j) I vår grupp är det högt i tak.
 k) Nu gick det lätt att klara den springande punkten.
 l) Toppen – vi hade verkligen lyft oss själva i håret.
4. a) På hösten var laget helt under isen.
 b) Den fina sammanhållningen var på upphållningen.
 c) Nu var Åsbacka IF verkligen på hal is.
 d) Stjärnan Hillevi tänkte lägga skorna på hyllan.
 e) Tränarfrågan var en het potatis.
 f) Då samlades alla för att rensa luften ordentligt.
 g) – Jag ställer upp om det kniper, sa Hillevi.
 h) Laget började få lite luft under vingarna igen.
 i) Men målvakten var ett oskrivet blad.
 j) Man kan inte dra för stora växlar på framtiden.
 k) Ett bra lag skapas inte över en natt.

Plus lite knep och knåp

s. 120

A.

					Å					
				L	Å	N				
			B	R	Å	K	A			
		S	T	R	Å	K	A	R		
	L	A	X	F	Å	N	G	S	T	
S	P	A	R	K	Å	K	N	I	N	G

B.

					Ö					
				F	Ö	R				
			S	T	Ö	R	A			
		M	A	N	Ö	V	E	R		
	M	Å	L	G	Ö	R	A	R	E	
B	U	S	S	K	Ö	R	N	I	N	G

C.

P	L	A	S	T
B	L	A	S	T
B	L	Å	S	T
B	L	Å	T	T
B	L	O	T	T
B	R	O	T	T
B	R	I	T	T
B	R	I	S	T
V	R	I	S	T
F	R	I	S	T
F	R	O	S	T
P	R	O	S	T
P	R	O	S	A
T	R	O	S	A
T	R	A	S	A
T	R	A	N	A

D.

P	S	A	L	M
P	A	S	T	A
P	A	N	D	A
P	U	D	E	L
P	E	D	A	L

E.

P	A	S	T	O	R
P	A	S	S	I	V
P	E	R	I	O	D
P	A	R	O	D	I
P	E	N	S	L	A
P	E	N	D	E	L

F.

P	L	A	N	S	C	H
P	E	R	V	E	R	S
P	O	R	T	I	E	R
P	A	S	S	I	O	N
P	A	S	T	I	L	L
P	E	R	F	E	K	T
P	A	U	S	E	R	A

G.

P	E	R	S	I	L	J	A
P	A	C	I	F	I	S	T
P	E	R	S	I	E	N	N
P	A	R	A	G	R	A	F
P	E	R	I	S	K	O	P
P	A	P	E	G	O	J	A
P	A	R	T	I	E	L	L
P	E	R	S	O	N	A	L

H.

S	I	R	E	N
S	E	B	R	A
S	Ä	K	E	R
S	Y	R	E	N
S	A	B	E	L

I.

S	L	O	G	A	N
S	N	A	T	T	A
S	P	E	G	E	L
S	N	I	G	E	L
S	N	I	L	L	E
S	N	Ä	C	K	A

J.

S	A	F	F	R	A	N
S	N	Å	L	J	Å	P
S	P	O	N	T	A	N
S	P	O	R	T	I	G
S	L	O	C	K	N	A
S	A	T	S	D	E	L
S	K	A	N	D	A	L

K.

S	I	G	N	A	T	U	R
S	K	A	L	P	E	L	L
S	K	I	L	L	N	A	D
S	N	I	C	K	A	R	E
S	P	R	Å	K	S	A	M
S	M	U	G	G	L	A	R
S	P	Ä	N	S	T	I	G
S	J	Ä	L	S	L	I	G

L.

K	U	L	Ö	R
K	R	Ä	V	A
K	L	O	A	K
K	L	A	C	K
K	I	O	S	K

M.

K	E	R	A	M	I	K
K	A	M	M	A	R	E
K	U	R	A	T	O	R
K	A	T	A	L	O	G
K	A	D	A	V	E	R
K	V	A	D	R	A	T
K	R	Y	D	D	A	N

N.

K	L	A	S	S	R	U	M
K	A	T	A	P	U	L	T
K	A	R	A	K	T	Ä	R
K	A	R	A	N	T	Ä	N
K	V	A	L	M	I	G	T
K	O	M	P	L	E	T	T
K	O	N	T	R	O	L	L
K	A	S	T	R	U	L	L

O.

F	R	A	N	K	E	N	S	T	E	I	N
O		N	Å		E		R		S		
L		A	S	S		I		L			
K		G	E	S		L		A			
S		R	R	E		O		N			
A		A		I		R		G		D	
G		M						I			
A											

P.

E	N	C	Y	K	L	O	P	E	D	I
K		H		R		D		S		L
D		R		I		Y		K		I
A		I		S		S		O		O
H		S		T		S		R		N
L		T		I		E		T		
		I		N		E				
		E				N				

Q.

A	L	L	I	T	T	E	R	A	T	I	O	N
N		A		J		M		D		T		J
D		G		Ä		I		J		H		A
E		E		N		L		E		A		L
R		R		S		Y		K		K		
S		L		T				T		A		
E		Ö		E				I				
N		F		K				V				
				V								
				I								
				N								
				N								
				A								
				N								

R.

R	E	C	E	N	S	I	O	N	
E									
K	O	N	S	T	S	A	G	A	
L									
A	N	T	O	L	O	G	I		
M									
A	F	O	R	I	S	M			
T									
I	N	T	R	I	G				
O									
N	A	T	U	R	A	L	I	S	M
S									
B	A	L	L	A	D				
R									
E	P	I	G	R	A	M			
V									

S.

F	L	O	D
B	L	O	D
B	L	I	D
G	L	I	D
G	L	Ö	D
G	L	A	D
G	R	A	D
G	R	A	N
G	R	I	N
G	R	I	S
B	R	I	S
K	R	I	S
K	R	I	G
K	R	O	G
K	R	O	M
K	R	Ä	M
K	R	A	M
G	R	A	M
G	L	A	M